บทที่ 4

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การเสนอผลการวิจัยและอภิปรายผลในครั้งนี้ ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ ซึ่งแบ่งออกเป็นส่วนตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาประกอบด้วย 1) ลักษณะพื้นฐานบางประการทางสังคมและเศรษฐกิจ สภาพทางกายภาพของพื้นที่รับน้ำ และการได้รับการส่งเสริมและสื่อสาร 2) การเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมกลุ่มบริหารการใช้น้ำของสมาชิก การได้รับประโยชน์ และความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำ 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมกลุ่มบริหารการใช้น้ำของสมาชิก และ 5) ผลการทดสอบสมมุติฐาน ซึ่งผลการศึกษาแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ลักษณะพื้นฐานบางประการทางสังคม เศรษฐกิจ สภาพทางกายภาพของพื้นที่รับน้ำ และการได้รับการส่งเสริมและการสื่อสารของเกษตรกรสมาชิกกลุ่มบริการการใช้น้ำ

4.1.1 ลักษณะพื้นฐานบางประการทางสังคม

ลักษณะพื้นฐานบางประการทางสังคมของเกษตรกรสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำที่เป็นกลุ่มตัวอย่างปรากฏในตารางที่ 4.1 ดังนี้

1) เพศ พบว่า เกษตรกรที่เป็นสมาชิกร้อยละ 73.4 เป็นชาย ส่วนที่เหลือร้อยละ 26.7 เป็นหญิง

2) อายุ พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 34.0 มีอายุน้อยกว่า 45 ปี รองลงมาร้อยละ 19.3 มีอายุมากกว่า 60 ปี ส่วนที่เหลือร้อยละ 18.7, 16.0 และ 12.0 มีอายุระหว่าง 45-50 ปี, 51-55 ปี และระหว่าง 56-60 ปี ตามลำดับ โดยมีอายุเฉลี่ย 50.2 ปี มากที่สุด 80 ปี และน้อยที่สุด 27 ปี

3) การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันต่าง ๆ พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 57.3 เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมาร้อยละ 34.0 เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ส่วนที่เหลือร้อยละ 5.3, 2.0 และ 1.3 เป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร และเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตามลำดับ (ตารางที่ 4.1)

การศึกษาเรื่องนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวัฒน์ วิชาชัย (2539) ที่ทำการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะบางประการ ที่มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

การศึกษาเรื่องนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวัฒน์ วิชาชัย (2539) ที่ทำการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะบางประการ ที่มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า สมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และสมาชิกกลุ่มระดับ C ร้อยละ 64.0 และร้อยละ 74.0 เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุชิน ฉิมไทย (2536) ที่พบว่าเกษตรกรในเขตชลประทานจังหวัดมหาสารคาม โดยส่วนใหญ่หรือร้อยละ 60 เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ทั้งนี้เป็นเพราะธนาคารเพื่อการเกษตรและ สหกรณ์การเกษตรมีการดำเนินงานที่สามารถให้บริการด้านสินเชื่อ และเครื่องจักรกลการเกษตรได้มากกว่าสถาบันอื่น ๆ

4) การอาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ตั้งกลุ่ม พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 91.4 ได้อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีพื้นที่ของที่ตั้งกลุ่มบริหารหรือพื้นที่ทำการเกษตร ส่วนที่เหลือร้อยละ 8.7 ไม่ได้อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีพื้นที่ของที่ตั้งกลุ่มบริหารหรือพื้นที่ทำการเกษตร

ทั้งนี้เป็นเพราะเกษตรกรสมาชิกมีพื้นที่ทำการเกษตรในเขตพื้นที่หมู่บ้านของตนเอง ซึ่งเมื่อมีการก่อตั้งกลุ่มบริหารการใช้น้ำที่ตั้งกลุ่มส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านที่มีจำนวนสมาชิกมาก

5) ระยะเวลารับน้ำชลประทาน พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 51.3 มีระยะเวลารับน้ำชลประทานระหว่าง 16-20 ปี รองลงมาร้อยละ 42.7 มีระยะเวลารับน้ำระหว่าง 11-15 ปี ส่วนที่เหลือร้อยละ 26.0 5.3 และ 0.7 มีระยะเวลารับน้ำมากกว่า 20 ปี มีระยะเวลา 5-10 ปี และน้อยกว่า 5 ปี ตามลำดับ โดยมีระยะเวลารับน้ำชลประทานเฉลี่ย 18.6 ปี มากที่สุด 33 ปี และน้อยที่สุด 5 ปี

ทั้งนี้เพราะโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้มีการก่อสร้างคลองสายใหญ่ คลองซอย คลองแยกซอย คลองระบายน้ำ คันดูและอาคารประกอบต่าง ๆ ในระยะที่ 1 แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2511 แล้วปล่อยน้ำให้เกษตรกรบางส่วนได้ใช้น้ำชลประทานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511 และระยะที่ 2 แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2528 อีกบางส่วนจึงได้ใช้น้ำชลประทานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 ซึ่งอยู่ในช่วงเวลาระหว่าง 12-19 ปี

6) อายุการเป็นสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำ พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 46.7 มีอายุการเป็นสมาชิกกลุ่มมาแล้วมากกว่า 5 ปี รองลงมาร้อยละ 32.0 เป็นสมาชิกมาแล้ว 3 ปี ส่วนที่เหลือร้อยละ 11.3, 8.7 และ 1.3 เป็นสมาชิกมาแล้ว 2 ปี 4 ปี และเป็นสมาชิกมาแล้ว 1 ปี ตามลำดับ โดยมีอายุการเป็นสมาชิกกลุ่มเฉลี่ย 4.2 ปี มากที่สุด 9 ปี และน้อยที่สุด 1 ปี

การศึกษาเรื่องนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวัฒน์ วิชาชัย (2539) พบว่า กลุ่มบริหารการใช้น้ำระดับ A และระดับ C มีระยะเวลาจัดตั้งเฉลี่ย 4 ปี และ 3.3 ปี (ในปี พ.ศ. 2539)

ทั้งนี้เป็นเพราะโครงการการจัดการน้ำในระดับไร่นา ระยะที่ 2 ดำเนินงานระหว่าง เดือนมกราคม พ.ศ. 2533 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2535 ได้ดำเนินการพัฒนากลุ่มผู้ใช้น้ำโดยรวบรวมกลุ่มผู้ใช้น้ำ (กลุ่มพื้นฐาน) ในระดับคูส่งน้ำเข้าด้วยกันเป็นกลุ่มใหญ่ มีขอบเขตครอบคลุมพื้นที่ระดับคลองส่งน้ำ หรือโซนส่งน้ำ มีพื้นที่ประมาณ 3,000-10,000 ไร่ เรียกเป็นทางการว่า "กลุ่มบริหารการใช้น้ำ" ซึ่งเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาดำเนินงานโครงการในปี พ.ศ. 2535 ได้รวบรวมกลุ่มผู้ใช้น้ำ (กลุ่มพื้นฐาน) จำนวน 335 กลุ่ม จัดตั้งเป็นกลุ่มบริหารการใช้น้ำ จำนวน 28 กลุ่ม จึงสามารถกล่าวได้ว่ากลุ่มบริหารการใช้น้ำได้มีการจัดตั้งมาแล้วประมาณ 5 ปี

7) การเข้าร่วมประชุมเพื่อจัดตั้งกลุ่มบริหารการใช้น้ำ พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 78.0 ได้เคยเข้าร่วมประชุม ส่วนที่เหลือร้อยละ 22.0 ไม่เคยเข้าร่วมประชุม

ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวัฒน์ วิชาชัย (2539) พบว่า กลุ่มบริหารการใช้น้ำระดับ A และกลุ่มระดับ C ไม่มีปัญหาในการไม่เข้าประชุมของสมาชิก และสมาชิกในส่วนที่ไม่เข้าร่วมประชุมอาจเป็นไปตามข้อสันนิษฐานของ สุวัฒน์ วิชาชัย (2539) ที่อธิบายว่าสาเหตุที่ไม่เข้าร่วมประชุม เนื่องจากสมาชิกอาศัยอยู่ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งมีปัญหาในการเดินทางมาเข้าร่วมประชุมและสมาชิกบางกลุ่มอาจส่งตัวแทนมาเข้าร่วมประชุมแล้วนำมติที่ประชุมไปเผยแพร่ให้สมาชิกได้รับทราบ และสมาชิกในส่วนที่ระบุไว้ดังกล่าว ส่วนใหญ่จะยอมรับมติจากที่ประชุม

ทั้งนี้เป็นเพราะก่อนการจัดตั้งกลุ่มบริหารการใช้น้ำ พนักงานส่งน้ำร่วมกับนักประสานงานชุมชนชลประทาน(นปช.ชป.) จะเข้าไปประชาสัมพันธ์โดยการเข้าไปประชุมกลุ่มย่อยเพื่อเน้นถึงความสำคัญ และความจำเป็นในการจัดตั้งกลุ่มบริหาร ซึ่งก่อนที่จะมีการจัดตั้งกลุ่ม เจ้าหน้าที่จะนัดหมายเกษตรกรผู้ใช้น้ำโดยใช้หอกระจายข่าวและใช้จดหมายนัดสมาชิกเป็นรายบุคคล จึงทำให้สมาชิกได้ทราบข่าวและเข้าร่วมประชุมเพื่อจัดตั้งกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

8) ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำหรือหัวหน้ากลุ่มผู้ใช้น้ำ (กลุ่มพื้นฐาน) พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 56.0 ไม่เคยมีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง ส่วนที่เหลือร้อยละ 44.0 เคยมีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำหรือหัวหน้ากลุ่มมาก่อน

ทั้งนี้เป็นเพราะกลุ่มบริหารการใช้น้ำและกลุ่มผู้ใช้น้ำ (กลุ่มพื้นฐาน) จะมีการเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่ม หรือหัวหน้ากลุ่มและผู้ช่วยหัวหน้ากลุ่ม 2 ปีต่อครั้ง จึงอาจทำให้มีการหมุนเวียนให้สมาชิกภายในกลุ่มได้รับเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการกลุ่ม หรือหัวหน้ากลุ่มแทนคนเดิม

9) ระดับความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการตั้งกลุ่ม พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 74.7 มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง รองลงมาหรือร้อยละ 15.3 มีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย ส่วนที่เหลือร้อยละ 10.0 มีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก

ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมบูรณ์ เนื่องสมศรี (2530) ที่ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาการใช้น้ำชลประทานของเกษตรกรในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า แหล่งความรู้ของเกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทานที่เป็นรายบุคคลมากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่ชลประทาน จำนวนร้อยละ 89.41 และแหล่งความรู้ที่เป็นเกษตรกรได้รับมากที่สุด คือ กลุ่มผู้ใช้น้ำ จำนวนร้อยละ 91.4 และสอดคล้องกับผลการผลการศึกษาเกี่ยวกับการได้รับการส่งเสริมและการสื่อสารในเรื่อง จำนวนครั้งในการได้รับคำแนะนำเรื่องกิจกรรมกลุ่มจากเจ้าหน้าที่ชลประทาน (ต่อปี) พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 77.3 เคยได้รับคำแนะนำเรื่องกิจกรรมกลุ่มจากเจ้าหน้าที่ชลประทาน และพบว่า เกษตรกรสมาชิกส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 92.0 เคยได้รับคำแนะนำเรื่องกิจกรรมกลุ่มจากคณะกรรมการกลุ่ม และจำนวนร้อยละ 68.7 เคยได้รับคำแนะนำเรื่องกิจกรรมจากสมาชิกหรือเพื่อนบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่หรือร้อยละ 68.7 ได้รับคำแนะ 1-2 ครั้งต่อเดือน

ทั้งนี้เป็นเพราะโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ ร่วมกับโครงการจัดการน้ำในระดับไร่นา ระยะที่ 2 และโครงการพัฒนาชลประทานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้จัดให้พนักงานส่งน้ำร่วมกับนักประสานงานชุมชนชลประทาน (นปช.ชป.) ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ระดับสนามที่ปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิดร่วมกับคณะกรรมการกลุ่มและเกษตรกรสมาชิก ได้เข้าไปจัดประชุมกลุ่มผู้ใช้น้ำอย่างสม่ำเสมอ แนะนำให้รู้จักการใช้น้ำ การวางแผนการใช้น้ำ การกำหนดกฎระเบียบกลุ่มผู้ใช้น้ำ เสริมความรู้ความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการตั้งกลุ่ม และเข้าไปดำเนินการจัดตั้งกลุ่มบริหาร ตลอดทั้งอาจได้รับความรู้จากเพื่อนสมาชิกและคณะกรรมการกลุ่ม จึงทำให้เกษตรกรสมาชิกมีความรู้และความเข้าใจเพิ่มขึ้นในระดับหนึ่ง

10) ระดับความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองในกลุ่ม พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 68.4 มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง ส่วนที่เหลือร้อยละ 15.3 เท่ากัน มีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก และในระดับน้อย ตามลำดับ

ทั้งนี้อาจเป็นไปตามข้อสันนิษฐานในข้อที่ 9 ในเรื่องระดับความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการตั้งกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุรัตน์ สงวนทรัพย์ (2532) ที่ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ที่ดินในฤดูแล้ง ในเขตชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้อธิบายไว้ว่าเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำ อยู่ในช่วงอายุที่ใกล้เคียงกันโดยถือว่าเป็นวัยที่สามารถใช้แรงงาน ประสบการณ์และยังสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ดี และยังพบ

ว่าเกษตรกรเกือบทั้งหมดจบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้ นอกจากนี้อาจเป็นไปตามข้อสันนิษฐานของ สุวัฒน์ วิชาชัย (2539) ที่กล่าวว่าสมาชิกกลุ่มมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีการถ่ายทอดประสบการณ์ให้เกษตรกรได้เข้าใจมากกว่าเจ้าหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุชิน ฉิมไทย (2536) พบว่า เกษตรกรในเขตชลประทานจังหวัดมหาสารคาม ส่วนใหญ่มีแหล่งความรู้ทางการเกษตรโดยเรียนรู้จากเกษตรกรด้วยกัน จึงทำให้สมาชิกมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองเพิ่มขึ้นในระดับหนึ่ง

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรสมาชิก จำแนกตามลักษณะพื้นฐานบางประการทางสังคม

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	110	73.4
หญิง	40	26.7
อายุ		
น้อยกว่า 45 ปี	51	34.0
45 - 50 ปี	28	18.7
51 - 55 ปี	24	16.0
56 - 60 ปี	18	12.0
มากกว่า 60 ปี	29	19.3
อายุต่ำที่สุด 27 ปี สูงที่สุด 80 ปี เฉลี่ย 50.2 ปี		
การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันต่าง ๆ		
กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.	86	57.3
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	51	34.0
กลุ่มอื่น ๆ	8	5.3
กลุ่มเกษตรกร	3	2.0
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	2	1.3
การอาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ตั้งกลุ่ม		
ได้อาศัย	137	91.4
ไม่ได้อาศัย	13	8.7

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรสมาชิก จำแนกตามลักษณะพื้นฐานบางประการทางสังคม (ต่อ)

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
ระยะเวลารับน้ำชลประทาน		
น้อยกว่า 5 ปี	1	0.7
5 - 10 ปี	8	5.3
11 - 15 ปี	64	42.7
16 - 20 ปี	77	51.3
มากกว่า 20 ปี	40	26.0
ระยะเวลาต่ำที่สุด 5 ปี สูงที่สุด 33 ปี เฉลี่ย 18.6 ปี		
อายุการเป็นสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำ		
1 ปี	2	1.3
2 ปี	17	11.3
3 ปี	48	32.0
4 ปี	13	8.7
มากกว่า 5 ปี	70	46.7
ระยะเวลาต่ำที่สุด 1 ปี สูงที่สุด 9 ปี เฉลี่ย 4.2 ปี		
การเข้าร่วมประชุมเพื่อจัดตั้งกลุ่มบริหารการใช้น้ำบริหารการใช้น้ำ		
ได้เข้าร่วมประชุม	117	78.0
ไม่ได้เข้าร่วมประชุม	33	22.0
ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการกลุ่ม หรือหัวหน้ากลุ่มผู้ใช้น้ำ (กลุ่มพื้นฐาน)		
เคยเป็น	66	44.0
ไม่เคยเป็น	84	56.0
ระดับความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการตั้งกลุ่ม [1/]		
เข้าใจมาก	15	10.0
เข้าใจปานกลาง	112	74.7
เข้าใจน้อย	23	15.3

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรสมาชิก จำแนกตามลักษณะพื้นฐานบางประการทางสังคม (ต่อ)

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
ระดับความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองในกลุ่ม [1/]		
เข้าใจมาก	24	15.3
เข้าใจปานกลาง	103	68.4
เข้าใจน้อย	23	15.3

หมายเหตุ [1/] ระดับความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการตั้งกลุ่มและบทบาทหน้าที่ของตนเองในกลุ่ม

มีความรู้ความเข้าใจมาก 5 - 9 คะแนน

มีความรู้ความเข้าใจปานกลาง 1 - 4 คะแนน

มีความรู้ความเข้าใจน้อย 0 คะแนน

4.1.2 ลักษณะพื้นฐานบางประการทางเศรษฐกิจ

ลักษณะพื้นฐานบางประการทางเศรษฐกิจของเกษตรกรสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำปรากฏในตารางที่ 4.2 ดังนี้

1) จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 43.3 มีจำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือนระหว่าง 5-6 คน รองลงมาร้อยละ 36.7 มีจำนวนสมาชิกระหว่าง 3-4 คน ส่วนที่เหลือร้อยละ 12.7, 4.0 และร้อยละ 3.3 มีจำนวนสมาชิกระหว่าง 7-8 คน น้อยกว่า 3 คน และมากกว่า 8 คน ตามลำดับ โดยมีจำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือนเฉลี่ย 5 คน มากที่สุด 10 คน น้อยที่สุด 1 คน

ผลการศึกษาใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ ปัทมา สิทธิวนิชย์ (2537) ที่ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกและไม่ปลูกพืชฤดูแล้งของเกษตรกรในเขตโครงส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า สมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรที่ปลูกและไม่ปลูกพืชฤดูแล้งเฉลี่ย 6 คน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุรัตน์ สงวนทรัพย์ (2532) พบว่า เกษตรกรตัวอย่างมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวอยู่ระหว่าง 5-6 คนหรือเฉลี่ย 5.7

2) จำนวนแรงงานการเกษตรในครัวเรือน พบว่า เกษตรกรสมาชิกกลุ่มร้อยละ 40.7 มีจำนวนแรงงานน้อยกว่า 2 คน รองลงมาร้อยละ 34.7 มีจำนวนแรงงานระหว่าง 2-3 คน ส่วนที่เหลือร้อยละ 26.7, 8.0 และร้อยละ 4.3 มีจำนวนแรงงานระหว่าง 4-5 คน มากกว่า 7 คน และ

ระหว่าง 6-7 คน ตามลำดับ โดยมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 3 คน มากที่สุด 7 คน และน้อยสุด 1 คน

ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุรัตน์ สงวนทรัพย์ (2532) พบว่า เกษตรกรในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว ส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 41.1 มีจำนวนแรงงานระหว่าง 3-4 คน หรือเฉลี่ย 4.0 คน และใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ ปัทมา สิทธิวนิชย์ (2537) พบว่าเกษตรกรที่ปลูกและไม่ปลูกพืชฤดูแล้งมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเฉลี่ย 4.7 คน และ 4.5 คน ตามลำดับ

3) ขนาดเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรต่อครัวเรือน พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 28.7 มีขนาดเนื้อที่ถือครองระหว่าง 10-15 ไร่ รองลงมาร้อยละ 24.7 มีขนาดเนื้อที่ถือครองน้อยกว่า 10 ไร่ ส่วนที่เหลือร้อยละ 18.0, 16.0 และร้อยละ 12.7 มีขนาดเนื้อที่ถือครองมากกว่า 30 ไร่ ระหว่าง 16-20 ไร่, ระหว่าง 21-30 ไร่ ตามลำดับ โดยมีขนาดเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรเฉลี่ย 20.3 ไร่ สูงที่สุด 150 ไร่ และต่ำที่สุด 2 ไร่

ผลการศึกษาขัดแย้งกับผลการศึกษาของ ปัทมา สิทธิวนิชย์ (2537) พบว่า เกษตรกรปลูกและไม่ปลูกพืชฤดูแล้งมีเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรทั้งหมด เฉลี่ย 28.4 ไร่ และ 29.8 ไร่ ตามลำดับ

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการแยกครัวเรือนของเกษตรกร ซึ่งจะมีการแบ่งและโอนกรรมสิทธิ์ในการถือครองด้วย จึงทำให้พื้นที่เฉลี่ยลดลง

4) ขนาดเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรในเขตชลประทาน พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 36.9 มีขนาดเนื้อที่ถือครองน้อยกว่า 10 ไร่ รองลงมาร้อยละ 29.3 มีขนาดเนื้อที่ระหว่าง 10-15 ไร่ ส่วนที่เหลือร้อยละ 17.3, 9.3 และร้อยละ 8.0 มีขนาดเนื้อที่ระหว่าง 16-20 ไร่ ระหว่าง 21-30 ไร่ และมากกว่า 30 ไร่ ตามลำดับ โดยมีขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตรในเขตชลประทานเฉลี่ย 14.8 ไร่ มากที่สุด 135 ไร่ และน้อยที่สุด 2 ไร่

ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมบูรณ์ เนื่องสมศรี (2530) ที่พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ถือครองในเขตชลประทาน 13.5 ไร่ และใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ สุชิน ฉิมไทย (2536) ที่พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ในเขตชลประทานน้อยกว่า 15 ไร่

5) ขนาดเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรนอกเขตชลประทาน พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 80.0 มีขนาดเนื้อที่ถือครองน้อยกว่า 10 ไร่ รองลงมาร้อยละ 8.7 มีขนาดเนื้อที่ถือครองระหว่าง 10-15 ไร่ ส่วนที่เหลือร้อยละ 5.3, 4.0 และร้อยละ 2.0 มีขนาดเนื้อที่ถือครองระหว่าง 10-20 ไร่, มากกว่า 30 ไร่ และระหว่าง 21-30 ไร่ ตามลำดับ โดยมีขนาดเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรนอกเขตชลประทาน เฉลี่ย 5.2 ไร่ มากที่สุด 100 ไร่ และน้อยที่สุด 1 ไร่

6) การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ทำการเกษตรในเขตชลประทานในฤดูฝน พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 73.3 ใช้ประโยชน์จากที่ดินในการทำนา รองลงมาร้อยละ 18.7 ใช้ประโยชน์ในการทำนาร่วมกับประมง และร้อยละ 4.0 ใช้ประโยชน์ในการทำนาร่วมกับประมงและพืชสวนอื่น ๆ ส่วนที่เหลือร้อยละ 2.7 ใช้ประโยชน์ในการทำนาร่วมกับพืชสวนอื่น มีเพียงร้อยละ 1.3 ทำการประมงอย่างเดียว

ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวัฒน์ วิชาชัย (2539) พบว่า สมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำระดับ A และกลุ่มระดับ C จำนวนทั้งหมด ปลูกข้าวเป็นพืชหลัก และสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ระบบเกษตรกรรมในเขตพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว ของสำนักงานเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์ (2539) พบว่า พืชที่ปลูกเกือบทั้งหมด ได้แก่ ข้าว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมบูรณ์ เนื่องสมศรี (2530) พบว่า เกษตรกรในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว ใช้น้ำชลประทานปลูกข้าวมากที่สุด และมีการปลูกพืชในลักษณะครบวงจรร่วมกับเอกชนได้แก่ ข้าวโพดฝักอ่อน มะเขือเทศผลิตเมล็ดพันธุ์ แตงโมไม่มีเมล็ด และแตงแคนตาลูบ นอกจากนั้นยังมีการเลี้ยงปลา เลี้ยงกุ้งก้ามกราม และการเลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ เช่น เป็ด ไก่ โค เป็นต้น

7) การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ทำการเกษตรในเขตชลประทานในฤดูแล้ง การประกอบกิจกรรมการเกษตรในฤดูแล้ง พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 46.7 ใช้ประโยชน์จากที่ดินในการทำนา รองลงมาร้อยละ 35.3 ไม่ใช้ประโยชน์จากที่ดินทำกิจกรรมการเกษตรในฤดูแล้ง ร้อยละ 6.7 เท่ากัน ใช้ประโยชน์จากที่ดินในการทำนาร่วมกับประมง และทำนาร่วมกับประมงและพืชสวนอื่น และร้อยละ 2.0 ใช้ประโยชน์ในการทำประมง ส่วนที่เหลือร้อยละ 1.3 ใช้ประโยชน์ในการทำนาร่วมกับพืชสวนอื่น และมีเพียงร้อยละ 0.7 ทำกิจกรรมพืชสวนอย่างเดียว

ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวัฒน์ วิชาชัย (2539) พบว่า สมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C ร้อยละ 68.0 และร้อยละ 80.0 ปลูกพืชฤดูแล้ง สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ระบบเกษตรกรรมในเขตพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาวของสำนักงานเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าในเขตโครงการฯ ใช้พื้นที่ส่วนใหญ่ปลูกข้าวนาปรัง รองลงมาได้แก่ ถั่วลิสง ข้าวโพดฝักสด พืชผัก แตงโม แตงร้าน และพืชไร่อื่นๆ ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะเกษตรกรสมาชิกมีความเคยชินกับการทำนาและเป็นกิจกรรมที่ใช้แรงงานน้อยกว่า และมีการดูแลรักษาที่ง่ายกว่าการทำกิจกรรมอื่น เนื่องจากแรงงานบางส่วนได้อพยพแรงงานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม และจากสาเหตุดังกล่าวเกษตรกรบางรายจะไม่ทำกิจกรรมการเกษตรในฤดูแล้ง ส่วนการทำประมงนั้นส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงกุ้งก้ามกราม เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ให้ผลตอบแทนสูง

8) รายได้จากภาคเกษตรที่คิดเป็นเงินสดต่อปี พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 33.3 มีรายได้ภาคเกษตรระหว่าง 10,000-20,000 บาท รองลงมาร้อยละ 23.0 มีรายได้มากกว่า 40,000 บาท และส่วนที่เหลือร้อยละ 18.7, 14.7 และร้อยละ 10.0 มีรายได้ระหว่าง 20,001-30,000 บาท น้อยกว่า 10,000 บาท และระหว่าง 30,001-40,000 บาท ตามลำดับ โดยมีรายได้จากภาคเกษตรคิดเป็นเงินสดต่อปีเฉลี่ย 31,119.30 บาท สูงที่สุด 190,000 บาท และต่ำที่สุด 3,000 บาท

ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมบูรณ์ เนื่องสมศรี (2530) พบว่า เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 28,900.75 บาท

9) การประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 52.0 ได้ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร ส่วนที่เหลือร้อยละ 48.0 ไม่ได้ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร

ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวัฒน์ วิชาชัย (2539) พบว่าสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำระดับ A และ C ร้อยละ 58.0 และร้อยละ 62.0 มีการประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประกอบอาชีพในภาคเกษตรในเขตชลประทานถึงแม้จะมีกิจกรรมการเกษตรทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้งติดต่อกันก็ตาม แต่ก็มีช่วงเวลาว่างหลังจากปักดำ และทำการเก็บเกี่ยวเสร็จจะนิยมไปประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร เนื่องจากต้องการรายได้เพิ่ม และมีรายได้ที่สูงกว่า

10) รายได้จากนอกภาคเกษตรที่คิดเป็นเงินสดต่อปี พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 57.3 มีรายได้นอกภาคเกษตรน้อยกว่า 10,000 บาท รองลงมาร้อยละ 17.3 มีรายได้มากกว่า 40,000 บาท และส่วนที่เหลือร้อยละ 15.3, 5.3 และร้อยละ 4.7 มีรายได้ระหว่าง 10,000-20,000 บาท, ระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท และระหว่าง 30,001-40,000 บาท ตามลำดับ โดยมีรายได้นอกภาคเกษตรที่คิดเป็นเงินสดต่อปีเฉลี่ย 19,113.3 บาท มีรายได้สูงที่สุด 250,000 บาท และต่ำที่สุด 3,000 บาท

ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปัทมา สิทธิวนิชย์ (2537) พบว่า เกษตรกรในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาวที่ปลูกและไม่ปลูกพืชฤดูแล้งมีรายได้นอกภาคเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 17,633.2 บาท และ 16,123.6 บาท ตามลำดับ จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่ารายได้จากภาคเกษตรเฉลี่ย และรายได้จากนอกภาคเกษตรเฉลี่ยใกล้เคียงกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะเกษตรกรสมาชิกในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ อพยพแรงงานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมในช่วงนอกฤดูกาลเพาะปลูก โดยส่วนใหญ่จะไปรับจ้างในตัวเมือง เนื่องจากเกษตรกรเห็นว่ามีรายได้ที่ดีกว่า

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรสมาชิก จำแนกตามลักษณะพื้นฐานบางประการทางเศรษฐกิจ

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน		
น้อยกว่า 3 คน	6	4.0
3 - 4 คน	55	36.7
5 - 6 คน	65	43.3
7 - 8 คน	19	12.7
มากกว่า 8 คน	5	3.3
จำนวนสมาชิกต่ำที่สุด 1 คน สูงที่สุด 10 คน เฉลี่ย 5.0 คน		
จำนวนแรงงานเกษตรในครัวเรือน		
น้อยกว่า 2 คน	9	57.3
2 - 3 คน	94	34.7
4 - 5 คน	40	26.7
6 - 7 คน	7	4.3
จำนวนแรงงานต่ำที่สุด 1 คน สูงที่สุด 10 คน เฉลี่ย 3.0 คน		
ขนาดเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรต่อครัวเรือน		
น้อยกว่า 10 ไร่	37	24.7
10 - 15 ไร่	43	28.7
16 - 20 ไร่	24	16.0
21 - 30 ไร่	19	12.7
มากกว่า 30 ไร่	27	18.0
ขนาดเนื้อที่ต่ำที่สุด 2 ไร่ สูงที่สุด 150 ไร่ เฉลี่ย 20.3 ไร่		

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรสมาชิก จำแนกตามลักษณะพื้นฐานบางประการทางเศรษฐกิจ (ต่อ)

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
ขนาดเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรในเขตชลประทาน		
น้อยกว่า 10 ไร่	54	36.0
10 - 15 ไร่	44	29.3
16 - 20 ไร่	26	17.3
21 - 30 ไร่	14	9.3
มากกว่า 30 ไร่	12	8.0
ขนาดเนื้อที่ต่ำที่สุด 2 ไร่ สูงที่สุด 135 ไร่ เฉลี่ย 14.8 ไร่		
ขนาดเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรนอกเขตชลประทาน		
น้อยกว่า 10 ไร่	120	80.0
10 - 15 ไร่	13	8.7
16 - 20 ไร่	8	5.3
21 - 30 ไร่	3	2.0
มากกว่า 30 ไร่	6	4.0
ขนาดเนื้อที่ต่ำที่สุด 1 ไร่ สูงที่สุด 100 ไร่ เฉลี่ย 5.2 ไร่		
การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ทำการเกษตรในเขตชลประทานในฤดูฝน		
ทำนา	110	73.3
ทำนาร่วมกับประมง	28	18.7
ทำนาร่วมกับประมงและพืชสวนอื่น	6	4.0
ทำนาร่วมกับพืชสวนอื่น	4	2.7
ประมง	2	1.3
การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ทำการเกษตรในเขตชลประทานในฤดูแล้ง		
ทำนา	70	46.7
ไม่ทำกิจกรรมการเกษตร	53	35.3
ทำนาร่วมกับประมง	10	6.7
ทำนาร่วมกับประมงและพืชสวนอื่น	10	6.7
ประมง	4	2.7
ทำนาร่วมกับพืชสวนอื่น	2	1.3
พืชสวน	1	0.7

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรสมาชิก จำแนกตามลักษณะพื้นฐานบางประการทางเศรษฐกิจ (ต่อ)

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
รายได้จากภาคเกษตรที่เป็นเงินสด (บาท/ปี)		
น้อยกว่า 10,000 บาท	22	14.7
10,000 - 20,000 บาท	50	33.3
20,001 - 30,000 บาท	28	18.7
30,001 - 40,000 บาท	15	10.0
มากกว่า 40,000 บาท	35	23.0
รายได้ต่ำที่สุด 3,000 บาท สูงที่สุด 190,000 บาท เฉลี่ย 1,119.3 บาท		
การประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร		
ได้ประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร	78	52.0
ไม่ได้ประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร	72	48.0
รายได้จากนอกภาคเกษตรที่เป็นเงินสด (บาท/ปี)		
น้อยกว่า 10,000 บาท	86	57.3
10,000 - 20,000 บาท	23	15.3
20,001 - 30,000 บาท	8	5.3
30,001 - 40,000 บาท	7	4.7
มากกว่า 40,000 บาท	26	17.3
รายได้ต่ำที่สุด 3,000 บาท สูงที่สุด 250,000 บาท เฉลี่ย 19,113.3 บาท		

4.1.3 สภาพทางกายภาพของพื้นที่รับน้ำ

สภาพทางกายภาพของพื้นที่รับน้ำของเกษตรกรสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำปรากฏในตารางที่ 4.3 ดังนี้

1) ตำแหน่งพื้นที่รับน้ำในคูส่งน้ำ พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 38.0 มีตำแหน่งพื้นที่การรับน้ำชลประทานอยู่ในช่วงกลางคูส่งน้ำ รองลงมาร้อยละ 32.7 อยู่ในช่วงปลายคูส่งน้ำ และร้อยละ 25.3 อยู่ในช่วงต้นคูส่งน้ำ ส่วนที่เหลือร้อยละ 4.0 อยู่ในตำแหน่งที่คูส่งน้ำไม่สามารถส่งน้ำได้ถึงพื้นที่

และร้อยละ 25.3 อยู่ในช่วงต้นคูส่งน้ำ ส่วนที่เหลือร้อยละ 4.0 อยู่ในตำแหน่งที่คูส่งน้ำไม่สามารถส่งน้ำได้ถึงพื้นที่

ผลการศึกษาขัดแย้งกับผลการศึกษาของ สุวัฒน์ วิชาชัย (2539) ที่ในประเด็นที่พบว่าสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำส่วนใหญ่หรือร้อยละ 44.0 ใช้น้ำปลายคูส่งน้ำ ร้อยละ 30.0 ใช้น้ำต้นคูส่งน้ำ และร้อยละ 26.0 ใช้น้ำกลางคูส่งน้ำ และขัดแย้งกับผลการศึกษาของ สมบูรณ์ เนื่องสมศรี (2530) พบว่าพื้นที่ของเกษตรกรตั้งอยู่ปลายคลองมากที่สุดหรือร้อยละ 50.59

2) ลักษณะของพื้นที่รับน้ำ พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 64.0 มีลักษณะพื้นที่เป็นที่ลุ่ม รองลงมาร้อยละ 28.0 และร้อยละ 8.0 เป็นที่ดอน และ เป็นที่ปานกลาง กล่าวคือเป็นลักษณะพื้นที่รับน้ำ ก้ำกึ่งระหว่างที่ดอนและที่ลุ่ม ตามลำดับ

ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวัฒน์ วิชาชัย (2539) ที่ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะพื้นที่ทำการเกษตรของกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C ซึ่งพบว่ากลุ่มระดับ A มีลักษณะพื้นที่เป็นที่ลุ่ม และไม่สม่ำเสมอ และกลุ่มระดับ C มีลักษณะพื้นที่สูงต่ำไม่สม่ำเสมอ ทั้งนี้เป็นเพราะการก่อสร้างระบบส่งน้ำและการกระจายน้ำต้องทำการออกแบบและก่อสร้างตามแนวระดับความลาดเอียงของพื้นที่ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นที่ราบลุ่ม

3) สภาพคูส่งน้ำเข้าแปลงนา พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 70.0 คูส่งน้ำมีสภาพสามารถส่งน้ำได้ดี รองลงมาร้อยละ 25.3 ส่งน้ำได้เป็นบางครั้ง กล่าวคือ อาจมีการชำรุดเสียหายเป็นบางครั้งในช่วงที่มีการส่งน้ำ ส่วนที่เหลือร้อยละ 4.7 ไม่สามารถส่งน้ำเข้าแปลงนาได้

ทั้งนี้เป็นเพราะโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณส่วนหนึ่งจากโครงการการจัดการน้ำในระดับไร่นา และโครงการพัฒนาชลประทานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อปรับปรุงซ่อมแซมระบบส่งน้ำและการกระจาย ซึ่งได้ดำเนินการปรับปรุงซ่อมแซมในระดับคูส่งน้ำมาตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2533 ซึ่งทำให้สภาพคูส่งน้ำมีประสิทธิภาพในการส่งน้ำดีขึ้น

4) วิธีการรับน้ำ พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 44.7 มีลักษณะการรับน้ำตามรอบเวรหรือใช้น้ำแบบหมุนเวียนน้ำ รองลงมาร้อยละ 34.7 รับน้ำตลอดเวลา กล่าวคือ รับน้ำตามความต้องการของตัวเอง หรือปล่อยให้น้ำไหลผ่านแปลงนาตลอดเวลา ส่วนที่เหลือร้อยละ 20.7 มีลักษณะการรับน้ำผ่านแปลงอื่น กล่าวคือ คูส่งน้ำไม่สามารถส่งน้ำถึงพื้นที่ได้โดยตรง ดังนั้น การรับน้ำต้องคอยรับน้ำจากแปลงอื่น

ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุรัตน์ สงวนทรัพย์ (2532) พบว่าเกษตรกรในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาวรับน้ำโดยระบบหมุนเวียน ทั้งนี้เป็นเพราะ

การดำเนินงานของกลุ่มบริหารการใช้น้ำในด้านการส่งน้ำและการกระจายน้ำได้จัดให้สมาชิกกลุ่มแต่ละคูส่งน้ำรับน้ำตามรอบเวร พร้อมกับมีการกำหนดและควบคุมบังคับใช้กฎระเบียบการรับน้ำ

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรสมาชิก จำแนกตามสภาพทางกายภาพของพื้นรับน้ำ

สภาพทางกายภาพ	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
ตำแหน่งพื้นที่รับน้ำในคูส่งน้ำ		
ช่วงต้นคู	38	25.3
ช่วงกลางคู	57	38.0
ช่วงปลายคู	49	32.7
คูส่งน้ำไม่ถึงพื้นที่	6	4.0
ลักษณะของพื้นที่รับน้ำ		
ที่ดอน	42	28.0
ที่ปานกลาง	12	8.0
ที่ลุ่ม	96	64.0
สภาพคูส่งน้ำเข้าแปลงนา		
ส่งน้ำได้ดี	105	70.0
ส่งน้ำได้เป็นบางครั้ง	38.	25.3
ไม่สามารถส่งน้ำได้	7	4.7
วิธีการรับน้ำ		
รับน้ำตามรอบเวร	67	44.7
รับน้ำตลอดเวลา	52	34.7
รับน้ำผ่านแปลงอื่น	31	20.7

4.1.4 การได้รับการส่งเสริมและการสื่อสาร

การได้รับการส่งเสริมและการสื่อสารของเกษตรกรสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำปรากฏในตารางที่ 4.4 ดังนี้

1) จำนวนครั้งในการได้รับคำแนะนำเรื่องการส่งน้ำและการซ่อมแซมคูส่งน้ำจากเจ้าหน้าที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาวต่อปี พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 42.0 ได้รับคำแนะนำ 1-2 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 28.0 ได้รับคำแนะนำมากกว่า 6 ครั้ง ส่วนที่เหลือร้อยละ 20.0,

6.0 และร้อยละ 4.0 ไม่เคยได้รับคำแนะนำ ได้รับคำแนะนำ 5-6 ครั้ง ได้รับคำแนะนำ 3-4 ครั้ง ตามลำดับ โดยมีจำนวนครั้งในการได้รับคำแนะนำเฉลี่ย 4.6 ครั้ง มากที่สุด 30 ครั้ง และน้อยที่สุด 1 ครั้ง

ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวัฒน์ วิชาชัย (2539) พบว่า สมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มากกว่าครึ่ง หรือร้อยละ 58.0 และร้อยละ 66.0 มีโอกาสได้รับการเยี่ยมจากเจ้าหน้าที่ชลประทานมากกว่า 15 ครั้งต่อปี และได้รับการเยี่ยมนาน ๆ ครั้ง หรือ 1-5 ครั้งต่อปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาวมีเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในระดับสนามไม่เพียงพอ และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เน้นการให้คำแนะนำแก่คณะกรรมการกลุ่มหรือหัวหน้ากลุ่ม อีกทั้งในปัจจุบันการประชาสัมพันธ์ และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานต่าง ๆ มักจะผ่านทางผู้นำชุมชน หรือการใช้หอกระจายประจำหมู่บ้าน

2) จำนวนครั้งในการได้รับคำแนะนำเรื่องกิจกรรมกลุ่มจากเจ้าหน้าที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาวต่อปี พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 42.7 ได้รับคำแนะนำ 1-2 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 24.0 ได้รับคำแนะนำมากกว่า 6 ครั้ง ส่วนที่เหลือร้อยละ 22.7, 8.0 และร้อยละ 2.7 ไม่เคยได้รับคำแนะนำ ได้รับคำแนะนำ 3-4 ครั้ง และ 5-6 ครั้ง ตามลำดับ โดยมีจำนวนครั้งในการได้รับคำแนะนำเฉลี่ย 4 ครั้ง มากที่สุด 50 ครั้ง และน้อยที่สุด 1 ครั้ง

3) วิธีการเยี่ยมและให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว พบว่า เกษตรกรสมาชิกได้รับการเยี่ยมและให้คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่โครงการส่งน้ำ และบำรุงรักษาลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งน้ำร้อยละ 44.7 การเยี่ยมและให้คำแนะนำแบบเป็นกลุ่มหรือนัดประชุม รองลงมาร้อยละ 33.3 ให้คำแนะนำผ่านผู้นำหรือคณะกรรมการกลุ่ม ส่วนที่เหลือร้อยละ 13.3 ให้คำแนะนำมากกว่า 2 วิธี กล่าวคือให้คำแนะนำแบบเป็นกลุ่มหรือนัดประชุม ผ่านผู้นำหรือคณะกรรมการกลุ่ม และให้คำแนะนำแบบตัวต่อตัว และร้อยละ 8.7 ให้คำแนะนำแบบตัวต่อตัว

4) บริการที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาวมากที่สุด พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 45.3 ได้รับบริการด้านคำแนะนำเรื่องการส่งน้ำและการรับน้ำ รองลงมาร้อยละ 24.0 ได้รับบริการด้านการติดตามการส่งน้ำ ส่วนที่เหลือร้อยละ 12.7, 10.0 และร้อยละ 8.0 ได้รับบริการด้านอื่น ๆ เช่นคำแนะนำเรื่องการทำกิจกรรมกลุ่ม ได้รับบริการด้านการบำรุงรักษาซ่อมแซมคูส่งน้ำ และได้รับบริการด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ในการซ่อมแซมคูส่งน้ำตามลำดับ

5) เรื่องของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกลุ่มที่ได้รับมากที่สุด พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 53.3 ได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการบำรุงรักษาซ่อมแซมระบบส่งน้ำ และการกระจาย รองลงมา

ร้อยละ 20.7 ได้รับมากกว่า 1 เรื่อง กล่าวคือเรื่อง การบำรุงรักษาซ่อมแซมคูส่งน้ำ แผนการส่งน้ำ และส่วนที่เหลือ ร้อยละ 6.0 ได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการทำกิจกรรมกลุ่ม

6) แหล่งของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกลุ่ม พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 68.0 ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกลุ่มจากผู้นำหมู่บ้าน กล่าวคือ ได้รับจากผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำที่มีบทบาทในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร รองลงมาร้อยละ 17.3 ได้รับจากทั้ง 3 แหล่ง ได้แก่ ผู้นำหมู่บ้าน คณะกรรมการกลุ่ม และเจ้าหน้าที่ ส่วนที่เหลือร้อยละ 8.7 และ 6.0 ได้รับจากสมาชิกกลุ่ม และได้รับจากเจ้าหน้าที่ ตามลำดับ

7) จำนวนครั้งในการได้รับคำแนะนำเรื่องกิจกรรมกลุ่มจากคณะกรรมการกลุ่มต่อเดือน พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 68.0 ได้รับคำแนะนำ 1-2 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 13.30 ได้รับคำแนะนำมากกว่า 6 ครั้ง ส่วนที่เหลือร้อยละ 10.0, 8.0 และร้อยละ 0.7 ได้รับคำแนะนำ 3-4 ครั้ง ไม่เคยได้รับคำแนะนำ และ 5 ครั้ง ตามลำดับ โดยมีจำนวนครั้งในการได้รับคำแนะนำเฉลี่ย 4 ครั้ง มากที่สุด 50 ครั้ง และน้อยที่สุด 1 ครั้ง

8) จำนวนครั้งในการได้รับคำแนะนำเรื่องกิจกรรมกลุ่มจากสมาชิกกลุ่ม หรือเพื่อนบ้านต่อเดือน พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 68.0 ได้รับคำแนะนำ 1-2 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 13.30 ไม่ได้รับคำแนะนำ ส่วนที่เหลือร้อยละ 12.0, 4.0 ร้อยละ 4.0 ได้รับคำแนะนำมากกว่า 6 ครั้ง ได้รับคำแนะนำ 3-4 ครั้ง และได้รับคำแนะนำ 5-6 ครั้ง ตามลำดับ โดยมีจำนวนครั้งในการได้รับคำแนะนำเฉลี่ย 4 ครั้ง มากที่สุด 40 ครั้ง และน้อยที่สุด 4 ครั้ง

9) การได้รับข่าวการทำกิจกรรมกลุ่ม พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 96.0 ได้รับทราบข่าวการทำกิจกรรมกลุ่ม ส่วนที่เหลือร้อยละ 4.0 ไม่ได้รับทราบข่าวการทำกิจกรรมกลุ่ม

10) โอกาสในการได้รับการอบรมและทัศนศึกษาดูงานเกี่ยวกับกลุ่ม พบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 70.0 ไม่เคยได้รับการอบรมและทัศนศึกษาดูงานเกี่ยวกับกลุ่ม ส่วนที่เหลือร้อยละ 30.0 เคยได้รับการอบรมและทัศนศึกษาดูงานเกี่ยวกับกลุ่ม

ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดอบรมและทัศนศึกษาดูงานเกี่ยวกับกลุ่มผู้ใช้น้ำ ส่วนใหญ่เป็นหลักสูตรที่เน้นบุคคลเป้าหมายที่เป็นคณะกรรมการกลุ่มและผู้นำกลุ่ม สมาชิกจึงขาดโอกาสในการเข้ารับการอบรมดังกล่าว

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรสมาชิก จำแนกตามการได้รับการส่งเสริมและการสื่อสาร

การได้รับการส่งเสริมและการสื่อสาร	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
จำนวนครั้งในการได้รับคำแนะนำเรื่องการส่งน้ำและการซ่อมแซม คูส่งน้ำ จากเจ้าหน้าที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว (ต่อปี)		
ไม่เคยได้รับ	30	20.0
เคยได้รับ	120	80.0
1 - 2 ครั้ง	63	42.0
3 – 4 ครั้ง	6	4.0
5 – 6 ครั้ง	9	6.0
มากกว่า 6 ครั้ง	42	28.0
จำนวนครั้งต่ำที่สุด 1 ครั้ง สูงที่สุด 30 ครั้ง เฉลี่ย 4.6 ครั้ง		
จำนวนครั้งในการได้รับคำแนะนำเรื่องกิจกรรมกลุ่มจากเจ้าหน้าที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว (ต่อปี)		
ไม่เคยได้รับ	34	22.7
เคยได้รับ	116	77.3
1 – 2 ครั้ง	64	42.7
3 – 4 ครั้ง	12	8.0
5 – 6 ครั้ง	4	2.7
มากกว่า 6 ครั้ง	36	24.0
จำนวนครั้งต่ำที่สุด 1 ครั้ง สูงที่สุด 50 ครั้ง เฉลี่ย 4 ครั้ง		
วิธีการเยี่ยมและให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว		
พบปะเป็นกลุ่มหรือประชุม	67	44.7
ผ่านผู้นำหรือคณะกรรมการกลุ่ม	50	33.3
พบปะเป็นกลุ่มหรือประชุม ผ่านผู้นำหรือคณะกรรมการกลุ่ม และพบปะตัวต่อตัว	20	13.3
พบปะตัวต่อตัว	13	8.7

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรสมาชิก จำแนกตามการได้รับการส่งเสริมและการสื่อสาร (ต่อ)

การได้รับการส่งเสริมและการสื่อสาร	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
บริการที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาวมากที่สุด		
คำแนะนำการส่งน้ำและรับน้ำ	68	45.3
การติดตามการส่งน้ำ	36	24.0
อื่นๆ	19	12.7
การซ่อมบำรุงระบบส่งน้ำ	15	10.0
งบประมาณวัสดุอุปกรณ์	12	8.0
เรื่องของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกลุ่มที่ได้รับมากที่สุด		
การบำรุงรักษาซ่อมแซม	80	53.3
การบำรุงรักษาซ่อมแซม แผนการเปิด-ปิดน้ำ และการทำกิจกรรมกลุ่ม	31	20.7
แผนการเปิด-ปิดน้ำ	30	20.0
การทำกิจกรรมกลุ่ม	9	6.0
แหล่งของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกลุ่ม		
จากผู้นำหมู่บ้าน	102	68.0
จากผู้นำหมู่บ้าน จากสมาชิก และจากเจ้าหน้าที่	26	17.3
จากสมาชิกหรือเพื่อนบ้าน	13	8.7
จากเจ้าหน้าที่ชลประทาน	9	6.0

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรสมาชิก จำแนกตามการได้รับการส่งเสริมและการสื่อสาร (ต่อ)

การได้รับการส่งเสริมและการสื่อสาร	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
จำนวนครั้งในการได้รับคำแนะนำเรื่องทำกิจกรรมกลุ่มจากคณะกรรมการกลุ่มต่อเดือน		
ไม่เคยได้รับ	12	8.0
เคยได้รับ	138	92.0
1 – 2 ครั้ง	102	68.0
3 – 4 ครั้ง	15	10.0
5 - 6 ครั้ง	1	0.7
มากกว่า 6 ครั้ง	6	13.3
จำนวนครั้งต่ำที่สุด 1 ครั้ง สูงสุด 50 ครั้ง เฉลี่ย 4 ครั้ง		
จำนวนครั้งในการได้รับคำแนะนำเรื่องกิจกรรมกลุ่มจากสมาชิกหรือเพื่อนบ้านต่อเดือน		
ไม่เคยได้รับ	20	13.3
เคยได้รับ	130	86.7
1 - 2 ครั้ง	100	66.7
3 - 4 ครั้ง	6	4.0
5 - 6 ครั้ง	6	4.0
มากกว่า 6 ครั้ง	18	12.0
จำนวนครั้งต่ำที่สุด 1 ครั้ง สูงที่สุด 40 ครั้ง เฉลี่ย 4 ครั้ง		
การได้รับข่าวการทำกิจกรรมกลุ่ม		
ไม่เคยได้รับ	6	4.0
ได้รับ	144	96.0
โอกาสในการได้รับการอบรมและทัศนศึกษาดูงานเกี่ยวกับกลุ่ม		
ไม่เคยได้รับ	105	70.0
ได้รับ	45	30.0

4.2 การเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรม การได้รับประโยชน์ และความพึงพอใจการดำเนินงานกลุ่มของเกษตรกรสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

4.2.1 การเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมกลุ่มบริหารการใช้น้ำของเกษตรกรสมาชิก

การศึกษาการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมกลุ่มบริหารการใช้น้ำของเกษตรกรสมาชิก ได้แบ่งการเข้ามีส่วนร่วมออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการกำหนดและการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับด้านการจัดสรรน้ำและการกระจายน้ำ ด้านการบำรุงรักษาบูรณะซ่อมแซมระบบส่งน้ำและการกระจายน้ำ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมการผลิต ด้านการตลาดและธุรกิจ แสดงไว้ในตารางที่ 4.5 ดังนี้

4.2.1.1 การเข้ามีส่วนร่วมของเกษตรกรสมาชิกในกิจกรรมด้านการกำหนดและการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ

ผลการวิจัย พบว่าเกษตรกรสมาชิกเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านนี้ในระดับต่าง ๆ กล่าวคือ

1) เกษตรกรสมาชิกเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมในระดับนาน ๆ ครั้งจำนวน 2 เรื่อง ประกอบด้วย

การชำระค่าธรรมเนียมกลุ่ม ($\bar{X} = 0.92$) สาเหตุที่เกษตรกรสมาชิกเข้ามีส่วนร่วมในระดับนาน ๆ ครั้งอาจเป็นเพราะเป็นกิจกรรมที่กำหนดให้มีการดำเนินกิจกรรมเพียงบางกลุ่มเท่านั้น

การแจ้งการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับกลุ่ม ($\bar{X} = 0.81$) สาเหตุที่ เกษตรกรสมาชิกเข้าร่วมนาน ๆ ครั้ง อาจเป็นเพราะกฎระเบียบข้อบังคับกลุ่มบริหารการใช้น้ำที่กำหนดขึ้นสมาชิกส่วนใหญ่จะถือว่าเป็นบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือเจ้าหน้าที่ชลประทาน

2) เกษตรกรสมาชิกไม่เข้ามีส่วนร่วมกิจกรรม จำนวน 2 เรื่อง ประกอบด้วย

การแสดงความคิดเห็นในการออกกฎระเบียบข้อบังคับกลุ่ม ($\bar{X} = 0.73$) สาเหตุที่เกษตรกรสมาชิกกลุ่มไม่เข้ามีส่วนร่วม อาจเป็นเพราะเกษตรกรสมาชิกส่วนส่วนใหญ่เห็นว่ากฎระเบียบที่มีอยู่แล้วนั้นมีความเหมาะสม

ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อรรถพล อุสายพันธ์ (2533) พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีส่วนร่วมน้อยในด้านการแสดงความคิดเห็น และผู้ที่เข้าประชุมส่วนใหญ่ร้อยละ 41.0 ไม่ได้ร่วม ในการเข้าร่วมจะไปนั่งฟังเฉย ๆ ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิกตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 22.0 ไม่กล้าพูด กลัวพูดไม่ถูก ส่วนที่เหลือร้อยละ 11.0 ไม่ได้แสดงความคิดเห็นเพราะการประชุมใหญ่เกินไป และจากการสัมภาษณ์เกษตรกรสมาชิกที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติม พบว่าการแสดง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับกฎระเบียบข้อบังคับกลุ่มนั้นบทบาทส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการหรือเจ้าหน้าที่

การเสียค่าปรับไหมกรณีทำผิดกฎระเบียบข้อบังคับกลุ่ม ($\bar{X}$ = 0.47) สาเหตุที่เกษตรกรสมาชิกไม่เข้าร่วมเพราะเกษตรกรสมาชิกถือว่าเป็นการลงโทษที่รุนแรงเกินไปไม่เหมาะสมกับสภาพทางสังคม โดยถือว่าเกษตรกรสมาชิกกลุ่มเป็นคนที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกันสามารถที่จะเจรจาหาข้อตกลงร่วมกันได้

4.2.1.2 การเข้ามีส่วนร่วมของเกษตรกรสมาชิกในกิจกรรมด้านการจัดสรรน้ำและการกระจายน้ำ

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรสมาชิกกลุ่มเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านนี้ในระดับต่าง ๆ กล่าวคือ

1) เกษตรกรสมาชิกเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมในระดับเกือบทุกครั้งจำนวน 2 เรื่อง ประกอบด้วย

การประชุมกลุ่มในหมู่บ้านหรือที่ทำการกลุ่ม ($\bar{X}$ = 1.70) ทั้งนี้เป็นเพราะคณะกรรมการกลุ่มและเจ้าหน้าที่จะประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรสมาชิกกลุ่มได้ทราบข่าว โดยการส่งจดหมายนัดเป็นรายบุคคล หรือประกาศตามหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน ซึ่งสมาชิกสามารถที่จะรับทราบถึงการเข้าร่วมประชุมได้อย่างทั่วถึง

การประชุมกลุ่มย่อยเฉพาะท่อส่งน้ำหรือคูส่งน้ำ ($\bar{X}$ = 1.55) ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ สุวัฒน์ วิชาชัย (2539) พบว่า กลุ่มบริหารการใช้น้ำระดับ A และระดับ C ไม่มีปัญหาการไม่เข้าร่วมประชุมของสมาชิก แต่ขัดแย้งกับผลการศึกษาของ อรรถพล อุสายพันธ์ (2533) ที่ทำการศึกษาเรื่องการจัดองค์กรผู้ใช้น้ำในเขตจัดรูปที่ดินชัณสูตร จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าสมาชิกสหกรณ์เข้าร่วมประชุมใหญ่ประจำปีน้อย ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มบริหารการใช้น้ำกำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนาโดยมีเจ้าหน้าที่จากโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาวและเจ้าหน้าที่จากโครงการร่วมต่าง ๆ เข้าไปประชาสัมพันธ์เพื่อให้ข้อมูลอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้เป็นเพราะโดยส่วนใหญ่กิจกรรมประชุมกลุ่มย่อยเฉพาะท่อส่งน้ำหรือคูส่งน้ำ จะจัดประมาณปีละ 2 ครั้ง คือ ช่วงต้นฤดูกาลส่งน้ำฤดูฝน และฤดูแล้ง ซึ่งเป็นการนัดประชุม เพื่อเลือกตั้งหัวหน้ากลุ่มและรองหัวหน้ากลุ่ม หรือประชุมเพื่อระดม และขอความร่วมมือในการปรับปรุงซ่อมแซมคูส่งน้ำโดยเฉพาะกิจกรรมขุดลอกคูส่งน้ำ ซึ่งเกษตรกรสมาชิกกลุ่มจะเข้าร่วมกิจกรรมนี้เป็นอย่างดีเพราะได้รับทราบข่าวอย่างทั่วถึง มีความเกรงใจซึ่งกันและกัน และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จากการสัมภาษณ์เกษตรกรสมาชิกที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติม ระบุว่าโดยปกติถ้าหากมีการประชุมกลุ่มย่อยจะเข้าร่วมเกือบทุกครั้ง มีน้อยครั้งเท่านั้นที่ไม่ได้เข้าร่วมเพราะติดภาระกิจสำคัญส่วนตัว

2) เกษตรกรสมาชิกเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมในระดับนาน ๆ ครั้งจำนวน 3 เรื่อง ประกอบด้วย

การรายงานความเสียหายของการส่งน้ำต่อคณะกรรมการกลุ่ม ($\overline{X}$ = 1.43) ทั้งนี้เป็นเพราะโดยปกติคูส่งน้ำจะเกิดความเสียหายไม่บ่อยครั้ง และอาจเป็นเพราะสมาชิกถือว่าความเสียหายการส่งน้ำเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่ม และเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ชลประทาน

การให้ข้อเสนอแนะในการจัดสรรน้ำระดับคลองซอย ($\overline{X}$ = 1.31) ทั้งนี้เป็นเพราะเจ้าหน้าที่จะดำเนินงานร่วมกับคณะกรรมการกลุ่ม เกษตรกรสมาชิกจึงขาดโอกาสในการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมดังกล่าว และจากการสัมภาษณ์เกษตรกรสมาชิกที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติม พบว่า ถ้าหากปริมาณน้ำไม่พอเพียงเกษตรกรสมาชิกจะเสนอข้อคิดเห็นในการจัดสรรน้ำผ่านหัวหน้ากลุ่ม คณะกรรมการกลุ่ม หรือพนักงานส่งน้ำ โดยการบอกกล่าว ข้อเสนอแนะจากเกษตรกรสมาชิกจะนำไปสู่การปรับแผนการจัดสรรน้ำหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่และคณะกรรมการกลุ่ม ซึ่งเกษตรกรสมาชิกกลุ่มถือว่าเป็นบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ชลประทาน และคณะกรรมการกลุ่ม

การให้ข้อเสนอแนะในการจัดสรรน้ำระดับคูส่งน้ำ ($\overline{X}$ = 1.20) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรสมาชิกถือว่าไม่ใช่บทบาทหน้าที่ของตนเอง และอาจเนื่องมาจากเคยให้ข้อเสนอแนะการจัดสรรน้ำต่อหัวหน้ากลุ่ม หรือรองหัวหน้ากลุ่มมาแล้วแต่ก็ไม่ได้เกิดผลในทางปฏิบัติ หรืออาจเนื่องมาจากการจัดสรรน้ำในระดับคูส่งน้ำเกษตรกรสมาชิกถือว่าเป็นหน้าที่ของหัวหน้าคูส่งน้ำ ขึ้นอยู่กับมติในที่ประชุมกลุ่ม (กลุ่มพื้นฐาน) และควรเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ชลประทาน จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมเกษตรกรสมาชิกที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรสมาชิกเคยให้ข้อเสนอแนะในการการจัดสรรรอบเวรการรับน้ำต่อหัวหน้ากลุ่ม หรือในที่ประชุมแต่ก็ไม่ผ่านความเห็นชอบจากที่ประชุม หรือในบางครั้งเมื่อมีการลงมติในที่ประชุมแล้วก็ไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้เนื่องจากเกษตรกรสมาชิกกลุ่มบางคนไม่ค่อยให้ความร่วมมือ นอกจากนั้นเกษตรกรสมาชิกยังให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า การควบคุมบังคับใช้แผนจัดสรรน้ำระดับคูส่งน้ำ ควรให้เจ้าหน้าที่เข้ามาควบคุมบังคับใช้จึงจะได้ผล โดยให้เหตุผลว่าเกษตรกรสมาชิกไม่เชื่อฟังหรือไม่เกรงกลัวหัวหน้ากลุ่มและเกษตรกรสมาชิกด้วยกัน

4.2.1.3 การเข้ามีส่วนร่วมของเกษตรกรสมาชิกในกิจกรรมด้านการบำรุงรักษาบูรณะซ่อมแซมระบบส่งน้ำและการกระจายน้ำ

ผลการวิจัย พบว่า สมาชิกกลุ่มเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านนี้ในระดับต่าง ๆ กล่าวคือ

1) เกษตรกรสมาชิกเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมในระดับทุกครั้งจำนวน 2 เรื่อง ประกอบด้วย

การขุดลอกคูส่งน้ำ ($\bar{X} = 2.45$) ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อภิชาติ เดชปรีชา (2532) ที่ศึกษาถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อระดับความร่วมมือในการบำรุงรักษาระบบชลประทานในไร่นาของเกษตรกรในเขตจัดรูปที่ดินชัณสูตร จังหวัดสิงห์บุรี พ.ศ. 2530/31 พบว่า ร้อยละ 80.0 ของเกษตรกรทั้งหมดเคยให้ความร่วมมือในการขุดลอกคูส่งน้ำ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมบูรณ์ เนื่องสมศรี (2530) พบว่า เกษตรกรให้ความร่วมมือในลักษณะ ช่วยเป็นแรงงานร้อยละ 87.06 ที่เหลือร้อยละ 32.35 ช่วยเป็นเงิน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชมพูนุท ผลกล้วย (2535) พบว่า สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาระบบชลประทาน โดยมีส่วนร่วมในการขุดลอกคูส่งน้ำมากที่สุด ($\bar{X} = 1.81$) ทั้งนี้เป็นเพราะกลุ่มมีการบังคับใช้กฎระเบียบข้อบังคับ และเป็นกิจกรรมที่เกษตรกรสมาชิกกลุ่มเคยปฏิบัติมานาน โดยในช่วงระยะก่อนฤดูกาลส่งน้ำในฤดูฝนและฤดูแล้ง หัวหน้ากลุ่มจะนัดให้เกษตรกรสมาชิกภายในกลุ่มของตนเองมาทำการขุดลอกวัชพืชและตะกอน หากเกษตรกรสมาชิกกลุ่มรายใดไม่ได้เข้าร่วมจะตั้งเป็นกฎระเบียบข้อบังคับว่าจะต้องเสียค่าปรับหรือค่าชดเชยเป็นค่าแรงงาน หรือเป็นอาหารและเครื่องดื่มตามที่ทางกลุ่มตกลงกันไว้

การลละแรงงานซ่อมแซมคูส่งน้ำ ($\bar{X} = 2.28$) เนื่องจากสิ่งที่เกษตรกรสมาชิกยึดถือปฏิบัติติดต่อกันมา คือ ถ้าหากคูส่งน้ำมีการชำรุดเสียหาย ผู้นำกลุ่ม ได้แก่ หัวหน้ากลุ่ม ผู้ช่วยหัวหน้ากลุ่ม จะแจ้งให้เกษตรกรสมาชิกทราบเพื่อขอความร่วมมือในการระดมแรงงานจากเกษตรกรสมาชิกกลุ่มมาช่วยกันซ่อมแซมคูส่งน้ำ ซึ่งจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม เกษตรกรสมาชิกกลุ่มตัวอย่างกล่าวว่า ถ้ามีการชำรุดเสียหายของคูส่งน้ำ เกษตรกรสมาชิกจะระดมแรงช่วยกันทุกคน ยกเว้นเกษตรกรสมาชิกรายที่ติดภาระกิจส่วนตัวที่ไม่สามารถไปร่วมได้ก็จะสมทบอาหารหรือเครื่องดื่ม ผ่านผู้นำเพื่อชดเชยที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมนี้

2) เกษตรกรสมาชิกเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมในระดับเกือบทุกครั้งจำนวน 4 เรื่อง ประกอบด้วย

การให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงซ่อมแซมคูส่งน้ำ ($\bar{X} = 1.81$) ผลการศึกษาขัดแย้งกับผลการศึกษาของ ชมพูนุท ผลกล้วย (2535) พบว่าเกษตรกรสมาชิกจะให้ความร่วมมือในการตรวจสอบอาคารชลประทาน อาคารบังคับน้ำ ถ้าพบว่าชำรุดเสียหายจะรีบแจ้งให้หน่วยราชการทราบน้อยที่สุด และขัดแย้งกับ ผลการศึกษาของ ปัทมา สิทธิวนิชยศ (2537) พบว่า เกษตรกรให้ความร่วมมือในเรื่องการประชุมปรึกษาหารือกันในเรื่องการดูแลรักษาน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรสมาชิกในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว ประสบปัญหาคลองคูส่งน้ำเสียหายมากขึ้น ประกอบกับได้มีการปรับปรุงซ่อมแซมคูส่งน้ำโดยโครงการจัดการน้ำในระดับ

และโครงการพัฒนาชลประทาน จึงทำให้เกษตรกรสมาชิกมีความสนใจและต้องการให้มีการปรับปรุงซ่อมแซมคูส่งน้ำของตนเอง

การสมทบวัสดุอุปกรณ์ซ่อมแซมคูส่งน้ำ ($\bar{X}$ = 1.79) ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปัทมา สิทธิวนิชย์ (2537) พบว่า เกษตรกรให้ความร่วมมือในการให้ยืมเครื่องมือต่าง ๆ ที่จะใช้ในการบำรุงรักษาคลองส่งน้ำ รองลงมาจากการให้ความร่วมมือในการขุดลอกคลองสายใหญ่และคลองซอย

การรายงานความเสียหายของคูส่งน้ำต่อคณะกรรมการกลุ่มหรือเจ้าหน้าที่ ($\bar{X}$ = 1.66) ทั้งนี้เป็นเพราะการชำรุดเสียหายของคูส่งน้ำจะไม่เกิดขึ้นบ่อยนัก และส่วนใหญ่จะแจ้งให้หัวหน้ากลุ่มได้ทราบก่อน

การพัฒนาคลองซอย ($\bar{X}$ = 1.53) ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชมพูนุท ผลกล้วย (2535) พบว่า เกษตรกรสมาชิกให้ความร่วมมือในการถางหญ้า และกำจัดวัชพืช (คิดเป็นค่าเฉลี่ย 1.64) ในฐานะที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปัทมา สิทธิวนิชย์ (2537) พบว่าเกษตรกรผู้ใช้น้ำที่ปลูกและไม่ปลูกพืชฤดูแล้งส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการขุดลอกคลองสายใหญ่ และคลองซอยมากที่สุด คือ ร้อยละ 80.7

3) เกษตรกรสมาชิกเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมในระดับนาน ๆ ครั้ง ในเรื่อง

การสมทบเงินซ่อมแซมคูส่งน้ำ ($\bar{X}$ = 1.29) ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมบูรณ์ เนื่องสมศรี (2530) ที่พบว่า เกษตรกรผู้ใช้น้ำให้ความร่วมมือซ่อมแซมคูส่งน้ำ โดยช่วยเป็นเงินน้อยกว่าช่วยเป็นแรงงานหรือร้อยละ 32.35 และ 87.06 ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะการชำรุดเสียหายของคูส่งน้ำเล็กน้อย สมาชิกจะระดมแรงงานจากเกษตรกรสมาชิกของตนเองก่อน แต่ถ้าหากมีการชำรุดเสียหายมากในกรณีที่ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ อันได้แก่ อิฐ หิน ปูน ทราย เกษตรกรสมาชิกจะสมทบเงินทุนเพื่อซื้อวัสดุอุปกรณ์ ดังกล่าวซึ่งจะไม่เกิดขึ้นบ่อยนัก

4) เกษตรกรสมาชิกไม่เข้ามีส่วนร่วมกิจกรรม ในเรื่อง

การเสียค่าปรับไหมกรณีที่ไม่ได้เข้ามีส่วนร่วมซ่อมแซมคูส่งน้ำ ($\bar{X}$ = 0.55) เป็นเพราะโดยปกติการซ่อมแซมคูส่งน้ำ สมาชิกได้รับทราบข่าวและได้รับแจ้งเพื่อขอความร่วมมือซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่จะเข้าร่วมทุกครั้ง จึงทำให้สมาชิกโดยส่วนใหญ่ไม่ถูกปรับไหมในกรณีที่ไม่ได้เข้าร่วมซ่อมแซมคูส่งน้ำ

4.2.1.4 การเข้ามีส่วนร่วมของเกษตรกรสมาชิกในกิจกรรมด้านการพัฒนาและส่งเสริมการผลิต

1) เกษตรกรสมาชิกเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมในระดับเกือบทุกครั้ง ในเรื่อง

การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งประธานและคณะกรรมการกลุ่ม ($\bar{X}$ = 1.71) ทั้งนี้เป็นเพราะกลุ่มมีการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกได้ทราบกันอย่างทั่วถึง และเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นพร้อมกับการประชุมใหญ่ประจำปี

ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรศักดิ์ พชรพจนากรณ์ (2530) พบว่า การประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสมาชิกสหกรณ์มีเหตุผลสำคัญคือ เพื่อการควบคุมการดำเนินงานโดยสมาชิกเป็นส่วนหนึ่งของการใช้สิทธิของสมาชิกในการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน และเพื่อการอนุมัติงบประมาณต่าง ๆ ซึ่งพบว่าสมาชิกร้อยละ 59.91 ใช้สิทธิออกเสียงในที่ประชุม ที่เหลือร้อยละ 40.09 ไม่ใช้สิทธิออกเสียงในที่ประชุม

2) เกษตรกรสมาชิกเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมในระดับนาน ๆ ครั้ง ในเรื่อง

การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งหัวหน้ากลุ่ม ($\bar{X}$ = 1.09) เป็นเพราะไม่ค่อยมีการดำเนินกิจกรรม จากการสัมภาษณ์เกษตรกรสมาชิกกลุ่มเพิ่มเติม ระบุว่าในทางปฏิบัติไม่ค่อยมีการเลือกตั้งหัวหน้ากลุ่ม เนื่องจากเมื่อครบวาระการดำรงตำแหน่ง สมาชิกจะมอบหมายให้หัวหน้าคนเดิมดำรงตำแหน่งต่อไป หรือหากมีการเลือกตั้งเกษตรกรสมาชิกก็จะเลือกคนเดิมอีก

3) เกษตรกรสมาชิกไม่เข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมจำนวน 3 เรื่อง ประกอบด้วย

เข้ารับการอบรมหรือทัศนศึกษาดูงานเกี่ยวกับกลุ่ม ($\bar{X}$ = 0.71) ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรศักดิ์ พชรพจนากรณ์ (2530) พบว่า สมาชิกร้อยละ 56.42 ไม่เข้ารับการอบรม ที่เหลือร้อยละ 43.58 เข้ารับการอบรม โดยเหตุผลที่สมาชิกไม่เข้าอบรมเพราะไม่ทราบว่ามีการอบรม สหกรณ์ไม่ได้จัดอบรมในปีที่ผ่านมา ไม่มีเวลาว่างพอติดธุระส่วนตัว เคยได้รับการอบรมจากเรื่องที่จัดนั้นแล้ว ค่าใช้จ่ายในการเข้าอบรมสูง ไม่เห็นประโยชน์ในการอบรม และอื่น ๆ ตามลำดับ เป็นเพราะไม่ค่อยมีการจัดกิจกรรม และเนื่องจากหลักสูตรการฝึกอบรมของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาวส่วนใหญ่ เน้นการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์แก่คณะกรรมการกลุ่ม ซึ่งมีเพียงบางกรณีเท่านั้นที่คณะกรรมการไม่สามารถเข้าร่วมการฝึกอบรมได้จึงจะให้เกษตรกรสมาชิกไปแทน

การให้ข้อมูลในการปลูกพืชต่อคณะกรรมการกลุ่ม ($\bar{X}$ = 0.52) เป็นเพราะกิจกรรมดังกล่าวในปัจจุบันไม่มีการสำรวจความต้องการการปลูกพืชโดยคณะกรรมการกลุ่ม แต่จะเป็นการสำรวจโดยเจ้าหน้าที่

การร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรกับหน่วยงานต่าง ๆ ($\bar{X}$ = 0.41) เป็นเพราะโครงการส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ จะเข้าไปประสานกับเกษตรกรเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มกิจกรรมที่เคยเข้าร่วมโครงการกับหน่วยงานนั้น

โดยตรง โดยไม่ได้ประสานงานผ่านคณะกรรมการกลุ่ม ประกอบกับกลุ่มยังไม่เข้มแข็งพอที่จะรองรับการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้

4.2.1.5 การเข้ามีส่วนร่วมของเกษตรกรสมาชิกในกิจกรรมด้านการตลาดและธุรกิจ

1) เกษตรกรสมาชิกเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมในระดับนาน ๆ ครั้ง จำนวน 4 เรื่อง ประกอบด้วย

การออกเงินสมทบหรือเงินสะสมเข้ากลุ่ม ($\overline{X}$ = 0.93) เป็นเพราะกลุ่มบริหารการใช้น้ำส่วนใหญ่ยังไม่ได้ดำเนินกิจกรรม เนื่องมาจากเกษตรกรสมาชิกยังขาดความรู้ความเข้าใจ และความมั่นใจในการดำเนินงานด้านการตลาดและธุรกิจของคณะกรรมการกลุ่ม จึงทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือจากเกษตรกรสมาชิกประกอบกับคณะกรรมการกลุ่มยังขาดความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินงาน ทำให้ขาดความมั่นใจในการริเริ่มดำเนินงาน จึงทำให้กลุ่มไม่มีความพร้อมในการดำเนินงาน

การให้ข้อเสนอแนะในการจัดหาปัจจัยการผลิต ($\overline{X}$ = 0.87) สาเหตุที่เกษตรกรสมาชิกไม่เข้ามีส่วนร่วมเนื่องมาจากกลุ่มยังไม่ได้ดำเนินกิจกรรม และเกษตรกรสมาชิกกลุ่มอาจถือว่าควรเป็นบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ และเจ้าหน้าที่ในการจัดหาปัจจัยการผลิตมาบริการแก่สมาชิก

การแจ้งความต้องการปัจจัยการผลิต ($\overline{X}$ = 0.87) สาเหตุที่เกษตรกรสมาชิกไม่เข้ามีส่วนร่วมเป็นเพราะกลุ่มยังไม่ได้ดำเนินกิจกรรม และสมาชิกไม่มีความต้องการที่จะใช้บริการจากกลุ่ม เนื่องจากเคยใช้บริการจากสหกรณ์การเกษตรและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

การแจ้งความจำนงการขายผลผลิตกับกลุ่ม ($\overline{X}$ = 0.78) สาเหตุที่เกษตรกรสมาชิกไม่เข้ามีส่วนร่วมเพราะกลุ่มโดยส่วนใหญ่ยังไม่ดำเนินกิจกรรม นอกจากนี้อาจเป็นเพราะการจำหน่ายผลผลิต โดยเฉพาะข้าวเปลือกกับระบบตลาดในปัจจุบันยังมีความสะดวก และราคาก็ไม่มีความแตกต่างมากนัก ประกอบกับเกษตรกรสมาชิกยังมีความเคยชินกับระบบตลาดแบบเดิม และยังไม่มีความมั่นใจในการดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่ม

2) เกษตรกรสมาชิกไม่เข้ามีส่วนร่วมกิจกรรม จำนวน 4 เรื่อง ประกอบด้วย

การใช้บริการปัจจัยการผลิต ($\overline{X}$ = 0.52) ทั้งนี้เพราะมีบริการเพียงบางกลุ่มเท่านั้น ส่วนกลุ่มที่ให้บริการก็ไม่สามารถให้บริการได้ตามความต้องการเนื่องจากกลุ่มยังขาดเงินทุนในการดำเนินงาน ประกอบกับเกษตรกรสมาชิกที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 57.3 เป็นสมาชิกกลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งให้บริการด้านสินเชื่อ และปัจจัยการผลิตที่มีความเพียงพอตามปริมาณที่ต้องการของสมาชิก

ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรศักดิ์ พชรพจนากรณ์ (2530) พบว่าเหตุผลหนึ่งที่สมาชิกสหกรณ์ไม่ซื้อสินค้าจากสหกรณ์เพราะสหกรณ์ไม่มีสินค้า

การจัดกิจกรรมเพื่อหารายได้เข้ากลุ่ม ($\bar{X}$ = 0.36) สาเหตุที่เกษตรกรสมาชิกไม่เข้าร่วมเป็นเพราะไม่มีการดำเนินกิจกรรม จากการสัมภาษณ์เกษตรกรสมาชิกและคณะกรรมการ กลุ่มเพิ่มเติม ระบุว่ามีการดำเนินกิจกรรมในช่วงระยะแรกของการก่อตั้งกลุ่มซึ่งปัจจุบันไม่มีการดำเนินกิจกรรม

การจำหน่ายผลผลิตกับกลุ่ม ($\bar{X}$ = 0.36) เหตุผลที่เกษตรกรสมาชิกไม่เข้าร่วมเป็นเพราะมีเพียงบางกลุ่มที่ดำเนินกิจกรรม และกลุ่มที่ดำเนินกิจกรรมให้บริการได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกรสมาชิก ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรศักดิ์ พชรพจนากรณ์ (2530) พบว่า เหตุผลที่สมาชิกไม่ขายผลผลิตโดยเฉพาะข้าว เนื่องจากบริการของสหกรณ์ไม่สะดวก สหกรณ์ไม่รับซื้อ สหกรณ์ซื้อช้ากว่าพ่อค้า สหกรณ์ซื้อราคาต่ำกว่าพ่อค้า และไม่มีที่เก็บรักษาผลผลิต คิดเป็นร้อยละ 40.38, 22.12, 12.02, 6.25 และ 1.44 ตามลำดับ หรืออาจเป็นเพราะมีการดำเนินกิจกรรมเฉพาะกลุ่มบริหารที่ดำเนินการในรูปสหกรณ์ผู้ใช้น้ำเท่านั้น ส่วนกลุ่มบริหารการใช้น้ำอื่น ๆ ยังไม่มีการดำเนินกิจกรรม

การใช้บริการสินเชื่อเพื่อการผลิตจากกลุ่ม ($\bar{X}$ = 0.35) สาเหตุที่เกษตรกรสมาชิกไม่เข้ามีส่วนร่วมเป็นเพราะกลุ่มส่วนใหญ่ไม่มีการดำเนินกิจกรรม การให้บริการยังไม่ทั่วถึง และเกษตรกรสมาชิกขาดโอกาสในการเข้ามีส่วนร่วม ประกอบกับเกษตรกรสมาชิกส่วนใหญ่ใช้บริการสินเชื่อจากธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร หรือสหกรณ์การเกษตรอยู่แล้ว

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรสมาชิก จำแนกตามระดับการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมในด้านต่าง ๆ

กิจกรรม	ระดับการเข้าร่วมกิจกรรม								Mean	S.D.	ความหมาย
	ทุกครั้ง		เกือบทุกครั้ง		นานๆ ครั้ง		ไม่เข้าร่วม				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
กิจกรรมด้านการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ											
ชำระค่าธรรมเนียมกลุ่ม	30	20.0	14	9.3	7	4.7	99	60.0	0.92	1.29	นานๆครั้ง
การแจ้งการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับกลุ่ม	22	14.7	19	12.7	18	12.0	91	60.7	0.81	1.14	นานๆครั้ง
การแสดงความคิดเห็นในการออกกฎระเบียบข้อบังคับกลุ่ม	17	11.3	20	13.3	19	12.7	94	62.7	0.73	1.07	ไม่เข้าร่วม
การเสียค่าปรับไหมกรณีทำผิดกฎระเบียบข้อบังคับกลุ่ม	7	4.7	14	9.3	2.1	14.0	108	72.0	0.47	0.85	ไม่เข้าร่วม
กิจกรรมด้านการจัดสรรน้ำและการกระจายน้ำ											
การประชุมกลุ่มมในหมู่บ้านหรือที่ทำการกลุ่ม	57	38.0	36	24.0	11	7.3	46	30.7	1.70	1.26	เกือบทุกครั้ง
การประชุมกลุ่มย่อยเฉพาะท่อส่งน้ำหรือคูส่งน้ำ	50	33.3	33	22.0	16	10.7	51	34.0	1.55	1.28	เกือบทุกครั้ง
การรายงานความเสียหายระบบส่งน้ำต่อคณะกรรมการหรือเจ้าหน้าที่	53	35.3	19	12.7	21	14.0	57	38.0	1.43	1.31	นานๆครั้ง
การให้ข้อเสนอแนะในการจัดสรรน้ำระดับคลองซอย	35	23.3	35	23.3	21	14.0	59	39.3	1.31	1.21	นานๆครั้ง
การให้ข้อเสนอแนะในการจัดสรรน้ำระดับคูส่งน้ำ	38	25.3	24	16.0	18	12.0	70	46.7	1.20	1.27	นานๆครั้ง

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรสมาชิก จำแนกตามระดับการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมในด้านต่าง ๆ (ต่อ)

กิจกรรม	ระดับการเข้าร่วมกิจกรรม								Mean	S.D.	ความหมาย
	ทุกครั้ง		เกือบทุกครั้ง		นานๆ ครั้ง		ไม่เข้าร่วม				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
กิจกรรมด้านการบำรุงรักษาบริการ											
ซ่อมแซมระบบส่งน้ำและการกระจายน้ำ											
การขุดลอกคูส่งน้ำ	110	73.3	16	10.7	6	4.0	18	12.0	2.45	1.03	ทุกครั้ง
การสละแรงงานซ่อมแซมคูส่งน้ำ	100	66.7	20	13.3	2	1.3	28	18.7	2.28	1.65	ทุกครั้ง
การให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง ซ่อมแซมคูส่งน้ำ	66	44.0	27	18.0	19	12.7	38	25.3	1.81	1.25	เกือบทุกครั้ง
การสมทบวัสดุอุปกรณ์ซ่อมแซมคูส่งน้ำ	59	39.3	18	12.0	10	6.7	43	28.7	1.79	1.31	เกือบทุกครั้ง
การรายงานความเสียหายของคูส่งน้ำต่อ คณะกรรมการกลุ่มหรือเจ้าหน้าที่	51	34.0	21	14.0	22	14.7	40	26.7	1.66	1.27	เกือบทุกครั้ง
การพัฒนาคลองซอย	92	61.3	17	11.3	13	8.7	28	18.7	1.53	1.19	เกือบทุกครั้ง
การสมทบเงินซ่อมแซมคูส่งน้ำ	40	26.7	25	16.7	12	8.0	60	40.0	1.29	1.31	นานๆ ครั้ง
การเสียค่าปรับไหมกรณีที่ไม่ได้เข้ามีส่วนร่วมซ่อมแซมคูส่งน้ำ	11	7.3	3	2.0	14	9.3	66	44.4	0.55	1.00	ไม่เข้าร่วม

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรสมาชิก จำแนกตามระดับการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมในด้านต่าง ๆ (ต่อ)

กิจกรรม	ระดับการเข้าร่วมกิจกรรม								Mean	S.D.	ความหมาย
	ทุกครั้ง		เกือบทุกครั้ง		นานๆ ครั้ง		ไม่เข้าร่วม				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
กิจกรรมด้านการพัฒนาและส่งเสริมการผลิต											
การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งประธานและ											
คณะกรรมการกลุ่ม	71	47.3	13	8.7	18	12.0	48	32.0	1.71	1.34	เกือบทุกครั้ง
การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งหัวหน้ากลุ่ม	42	28.0	12	8.0	14	9.3	82	54.7	1.09	1.32	นาน ๆครั้ง
การให้ข้อมูลในการปลูกพืชแก่											
คณะกรรมการกลุ่ม	8	5.3	20	13.3	14	9.3	108	72.0	0.52	0.92	ไม่เข้าร่วม
การเข้ารับการอบรมหรือทัศนศึกษาดูงาน											
เกี่ยวกับกลุ่ม	22	14.7	9	6.0	22	14.7	97	64.7	0.71	1.10	นานๆ ครั้ง
การร่วมโครงการส่งเสริมการส่งเสริมการ											
ผลิตกับหน่วยงานต่าง ๆ	6	4.0	15	10.0	13	8.7	116	77.3	0.41	0.83	ไม่เข้าร่วม

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรสมาชิก จำแนกตามระดับการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมในด้านต่าง ๆ (ต่อ)

กิจกรรม	ระดับการเข้าร่วมกิจกรรม								Mean	S.D.	ความหมาย
	ทุกครั้ง		เกือบทุกครั้ง		นานๆ ครั้ง		ไม่เข้าร่วม				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
กิจกรรมด้านการตลาดและธุรกิจ											
การออกเงินสมทบหรือเงินสะสมเข้ากลุ่ม	12	8.0	6	4.0	18	12.0	41	27.3	0.93	1.25	นานๆครั้ง
การให้ข้อเสนอแนะในการจัดหาปัจจัยการผลิต	10	6.7	6	4.0	21	14.0	39	26.0	0.87	1.20	นานๆครั้ง
การแจ้งความต้องการปัจจัยการผลิต	10	6.7	6	4.0	22	14.7	40	26.7	0.87	1.19	นานๆครั้ง
การแจ้งความจำนงการขายผลผลิตกับกลุ่ม	7	4.7	11	7.3	13	8.7	46	30.7	0.78	1.17	นาน ๆครั้ง
การใช้บริการปัจจัยการผลิต	15	10.0	8	5.3	17	11.3	110	73.3	0.52	0.98	ไม่เข้าร่วม
การใช้บริการสินเชื่อเพื่อการผลิตจากกลุ่ม	7	4.7	8	5.3	15	10.0	120	80.0	0.35	0.79	ไม่เข้าร่วม
การจัดกิจกรรมเพื่อหารายได้เข้ากลุ่ม	7	4.7	8	5.3	17	11.3	118	78.7	0.36	0.79	ไม่เข้าร่วม
การจำหน่ายผลผลิตกับกลุ่ม	8	5.3	9	6.0	12	8.0	121	81.7	0.36	0.82	ไม่เข้าร่วม

หมายเหตุ : ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.26 - 3.00 จัดว่าเข้าร่วมทุกครั้ง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 - 2.25 จัดว่าเข้าร่วมเกือบทุกครั้ง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.76 - 1.49 จัดว่าเข้าร่วมนานๆ ครั้ง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.00 - 0.75 จัดว่าไม่เข้าร่วม

4.2.2 การได้รับประโยชน์ของเกษตรกรสมาชิกจากการเป็นสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

การศึกษาการได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานกลุ่ม ได้แบ่งการได้รับประโยชน์ออกเป็น 2 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการจัดสรรและการกระจายน้ำ และด้านการตลาดและธุรกิจ เมื่อพิจารณาการได้รับประโยชน์แต่ละด้านของเกษตรกรสมาชิก แสดงไว้ ในตารางที่ 4.6 ดังนี้

4.2.2.1 การได้รับประโยชน์ของเกษตรกรสมาชิกในด้านการจัดสรรน้ำและการกระจายน้ำ

1) เกษตรกรสมาชิกได้รับประโยชน์ในระดับมากจำนวน 4 เรื่อง ประกอบด้วย

การได้รับน้ำอย่างพอเพียงตามปริมาณที่ต้องการใช้ ($\overline{X}$ = 1.61) ทั้งนี้เป็นเพราะได้มีการประสานงานระหว่างหน่วยส่งน้ำในเขตส่งน้ำและงานส่งน้ำต่าง ๆ เพื่อเปิด-ปิด อาคารระบายน้ำในระดับคลองสายใหญ่ คลองซอย คลองแยกซอย และคูส่งน้ำ ตลอดทั้งได้มีการจัดสรรน้ำแบบหมุนเวียนในระดับคลองแยกซอย และคูส่งน้ำต่าง ๆ โดยกลุ่มบริหารการใช้น้ำ จึงทำให้เกษตรกรสมาชิกกลุ่มได้รับน้ำในปริมาณที่เพียงพอตามความต้องการ

การได้รับน้ำตรงช่วงเวลาที่ต้องการใช้ ($\overline{X}$ = 1.61) ทั้งนี้เป็นเพราะงานจัดสรรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาวมีแผนดำเนินงานโดยให้เกษตรกรปรับแผนการปลูกพืชให้สอดคล้องกับแผนการส่งน้ำ โดยส่งน้ำให้มีความสัมพันธ์กับช่วงเวลาการเจริญเติบโตของการปลูกข้าวในฤดูฝน ซึ่งจะทำการเปิดส่งน้ำในช่วงเดือนมิถุนายน ถึงเดือนพฤศจิกายน และมีการประชาสัมพันธ์เรื่องการส่งน้ำของโครงการฯ จนทำให้เกษตรกรสมาชิกกลุ่มเกิดความเข้าใจและถือปฏิบัติในช่วงการรับน้ำที่โครงการฯกำหนด จึงทำให้เกษตรกรสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่ได้รับน้ำตามช่วงเวลาดังกล่าว

การได้รับน้ำอย่างทั่วถึงและยุติธรรม ($\overline{X}$ = 1.57) ทั้งนี้เป็นเพราะกลุ่มบริหารการใช้น้ำได้จัดให้มีแผนการหมุนเวียนน้ำในระดับคูส่งน้ำ ระดับคลองซอย และระดับคลองแยกซอย ประกอบกับได้มีการวางกฎระเบียบข้อบังคับในการรับน้ำโดยมีคณะกรรมการฝ่ายจัดสรรน้ำ คอยตรวจสอบ ควบคุมและติดตามการรับน้ำของเกษตรกรสมาชิก อันเป็นผลทำให้เกิดการกระจายน้ำไปยังคูส่งน้ำต่างๆ และเกษตรกรสมาชิกในแต่ละคูส่งน้ำได้รับน้ำอย่างทั่วถึงตามไปด้วย

การได้รับน้ำอย่างสะดวก ($\overline{X}$ = 1.53) ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวัฒน์ วิชาชัย (2539) พบว่า สมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C ร้อยละ 50.0 และร้อยละ 52.0 ใช้น้ำชลประทานสะดวก

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนากลุ่มบริหารการใช้น้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา

ลำปาว ได้จัดหลักสูตรฝึกอบรมคณะกรรมการ และหัวหน้ากลุ่ม เพื่อถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการจัดการน้ำในระดับกลุ่มบริหารหรือกลุ่มพื้นฐาน พร้อมทั้งได้เน้นให้นำไปถ่ายทอดให้แก่สมาชิกได้เกิดความรู้ความเข้าใจ จึงทำให้สมาชิกมีการปฏิบัติตามกฎระเบียบในการรับน้ำเพิ่มมากขึ้น มีผลทำให้บรรดาสมาชิกได้รับน้ำอย่างสะดวกตามไปด้วย

2) เกษตรกรสมาชิกได้รับประโยชน์ในระดับน้อย ในเรื่อง

การได้รับน้ำตามรอบเวรที่กำหนด ($\bar{X}$ = 1.17) ทั้งนี้เป็นเพราะมีการฝ่าฝืนกฎระเบียบข้อบังคับการรับน้ำแบบหมุนเวียน เนื่องจากมีการแย่งน้ำกันของเกษตรกรสมาชิก และการตรวจสอบควบคุม และติดตามการดำเนินงานจากการคณะกรรมการกลุ่มและเจ้าหน้าที่ชลประทานยังไม่ทั่วถึง ประกอบกับบางคูส่งน้ำอยู่ไกลจากคลองส่งน้ำสายใหญ่ทำให้ปริมาณน้ำที่ได้รับไม่เพียงพอ

4.2.2.2 การได้รับประโยชน์ของเกษตรกรสมาชิกกลุ่มในการตลาดและธุรกิจ

เมื่อพิจารณารายละเอียดของการได้รับประโยชน์ด้านการตลาดและธุรกิจ พบว่าเกษตรกรสมาชิกไม่ได้รับประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1) การได้รับบริการปัจจัยการผลิตราคาถูกจากกลุ่ม ($\bar{X}$ = 0.57) จากการสัมภาษณ์เกษตรกรสมาชิกที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติมระบุว่า ปัจจัยการผลิตที่ทางกลุ่มนำมาบริการแก่สมาชิก ได้แก่ ปุ๋ย ซึ่งจะไม่มีความเพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกรสมาชิกแต่ละราย และโดยปกติเกษตรกรสมาชิกจะได้ปุ๋ยจาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และสหกรณ์การเกษตรในปริมาณที่มากกว่า จึงทำให้มีเพียงเกษตรกรสมาชิกบางรายเท่านั้นที่ใช้บริการปัจจัยการผลิตกับกลุ่ม

ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุรัตน์ สงวนทรัพย์ (2532) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่กู้ยืมเงินสินเชื่อเพื่อซื้อปัจจัยการผลิตทางการเกษตร เช่น ปุ๋ยเคมี เป็นต้น

2) การได้รับบริการสินเชื่อเพื่อการผลิตจากกลุ่ม ($\bar{X}$ = 0.31) ทั้งนี้เป็นเพราะกลุ่มบริหารการใช้น้ำยังไม่มีการดำเนินกิจกรรมเนื่องจากกลุ่มยังขาดเงินทุนในการดำเนินงาน และคณะกรรมการและสมาชิกยังขาดความรู้ และประสบการณ์ จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมคณะกรรมการกลุ่มที่ดำเนินงานในรูปสหกรณ์ระบุว่า การให้บริการสินเชื่อเพื่อการผลิตแก่เกษตรกรสมาชิกพึ่งมีให้บริการในปีแรก ทั้งนี้เนื่องจากคณะกรรมการกลุ่มเห็นว่า เพื่อต้องการนำเงินทุนที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านผลกำไร กลุ่มจึงได้ปล่อยสินเชื่อเพื่อการผลิตโดยให้คณะกรรมการที่อยู่ในแต่ละหมู่บ้านได้แจ้งให้เกษตรกรสมาชิกแสดงความจำนงในการขอกู้ โดยให้คณะกรรมการกลุ่มในแต่ละหมู่บ้านเป็นผู้พิจารณาถึงความเหมาะสมในด้านสถานะทางเศรษฐกิจของผู้ขอกู้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการประกันการส่งคืนเงินกู้

3) การมีตลาดจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร ($\bar{X}$ = 0.30) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการกลุ่มไม่มีความรู้และประสบการณ์ที่เพียงพอ และยังไม่ดำเนินกิจกรรม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวัฒน์ วิชาชัย (2539) พบว่า กลุ่มบริหารการใช้น้ำระดับ A และกลุ่มระดับ C ไม่มีการจัดหาตลาดรับซื้อผลผลิตจากสมาชิก

4) การได้รับเงินปันผลประจำปี ($\bar{X}$ = 0.22) ทั้งนี้เป็นเพราะกลุ่มบริหารการใช้น้ำส่วนใหญ่ยังไม่ได้ดำเนินกิจกรรม เนื่องจากบางกลุ่มกำลังอยู่ในช่วงของการเพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์ให้กับคณะกรรมการกลุ่มและอาจเป็นเพราะบางกลุ่มยังขาดเงินทุนในการดำเนินงาน จึงทำให้ไม่มีผลกำไรที่จะปันผลแก่เกษตรกรสมาชิก จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการ กลุ่มเพิ่มเติม พบว่า มีกลุ่มที่สามารถให้ประโยชน์ในการให้เงินปันผลแก่เกษตรกรสมาชิก คือ กลุ่มที่มีการดำเนินงานในรูปสหกรณ์เท่านั้น

ตารางที่ 4.6 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรสมาชิก จำแนกตามระดับการได้รับประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ

ได้รับประโยชน์ในเรื่อง	ระดับการได้รับประโยชน์						Mean	S.D.	ความหมาย
	ได้รับมาก		ได้รับน้อย		ไม่ได้รับ				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
ด้านการจัดสรรน้ำและการกระจายน้ำ									
การได้รับน้ำอย่างพอเพียงตามปริมาณที่ต้องการ	104	69.3	34	22.7	12	8.0	1.61	0.63	ได้รับมาก
การได้รับน้ำตามช่วงเวลาที่ต้องการใช้	98	65.3	44	29.3	8	5.3	1.60	0.69	ได้รับมาก
การได้รับน้ำอย่างทั่วถึงและยุติธรรม	95	63.3	45	30.0	10	6.7	1.57	0.62	ได้รับมาก
การได้รับน้ำอย่างสะดวก	89	59.3	51	34.0	10	6.7	1.53	0.62	ได้รับมาก
การได้รับน้ำตามรอบเวรที่กำหนด	71	47.3	34	22.7	45	30.0	1.17	0.86	ได้รับน้อย
ด้านการตลาดและธุรกิจ									
การได้รับบริการปัจจัยการผลิตราคาถูกจากกลุ่ม	27	18.0	31	20.7	92	61.3	0.57	0.78	ไม่ได้รับ
การได้รับบริการสินเชื่อเพื่อการผลิตจากกลุ่ม	11	7.3	24	16.0	115	76.7	0.30	0.60	ไม่ได้รับ
การมีตลาดจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรกับกลุ่ม	8	5.3	29	19.3	113	75.3	0.30	0.56	ไม่ได้รับ
การได้รับเงินปันผลประจำปี	7	4.7	19	12.7	124	82.7	0.22	0.51	ไม่ได้รับ

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.34-2.00 จัดได้ว่ารับประโยชน์มาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.67-1.33 จัดได้ว่ารับประโยชน์น้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.00-0.66 จัดได้ว่าไม่ได้รับประโยชน์

4.2.3 ความพึงพอใจของเกษตรกรสมาชิกต่อผลการดำเนินงานกลุ่มบริการใช้น้ำ

ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของเกษตรกรสมาชิกต่อผลการดำเนินงานกลุ่มบริหารการใช้น้ำในระดับต่าง ๆ แสดงไว้ในตารางที่ 4.7 ดังนี้

1) เกษตรกรสมาชิกมีความพึงพอใจในระดับมาก จำนวน 8 เรื่อง ประกอบด้วย

การปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่ม ($\overline{X}$ = 1.64) สอดคล้องกับผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานกลุ่ม พบว่าเกษตรกรสมาชิกไม่มีปัญหาในเรื่องที่คณะกรรมการ กลุ่มขาดความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวัฒน์ วิชาชัย (2539) พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำกลุ่มอยู่ในระดับดี จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ การประสานงานกับหน่วยงานอื่น และอยู่ในระดับพอใช้ จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ การวางแผนการดำเนินงานกลุ่ม การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม และการเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม

ทั้งนี้เพราะคณะกรรมการที่ถูกเลือกตั้งขึ้นมาจะเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับ และความเชื่อถือบทบาทในการติดต่อประสานงานเกี่ยวกับการใช้น้ำชลประทาน

การจัดสรรแบ่งปันน้ำระหว่างเกษตรกรสมาชิก ($\overline{X}$ = 1.58) ทั้งนี้เป็นเพราะในการจัดตั้งกลุ่มบริหารการใช้น้ำได้จัดทำแผนการรับน้ำแบบหมุนเวียนน้ำเพื่อจัดสรรน้ำให้เกษตรกรสมาชิกอย่างทั่วถึงและยุติธรรมในช่วงฤดูกาลเพาะปลูกเกษตรกรมีความต้องการใช้น้ำชลประทานพร้อมกัน ซึ่งผลการใช้แผนหมุนเวียนน้ำทำให้สามารถแก้ปัญหาในเรื่องการได้รับน้ำของเกษตรกรสมาชิกลดลง จึงอาจทำให้มีความพึงพอใจมากขึ้น

การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับกลุ่มของเกษตรกรสมาชิก ($\overline{X}$ = 1.54) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากก่อนมีการจัดตั้งกลุ่มบริหารการใช้น้ำ ยังไม่ได้มีการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับกลุ่ม หรือยังไม่มีการบังคับใช้อย่างเคร่งครัด ต่อมาเมื่อมีการจัดตั้งกลุ่มบริหารการใช้น้ำแล้วได้มีการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับกลุ่มขึ้นใช้ และยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ ประกอบกับได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการฝ่ายปรับไหมเพื่อลงโทษผู้ฝ่าฝืนกฎระเบียบข้อบังคับ ทำให้เกษตรกรสมาชิกให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับกลุ่มดีขึ้น

การควบคุมบังคับใช้กฎระเบียบข้อบังคับกลุ่ม ($\overline{X}$ = 1.41) ทั้งนี้เป็นเพราะในปัจจุบันโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว ได้รับการสนับสนุนในด้านการพัฒนาสถาบันเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากโครงการพัฒนาชลประทานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการเสริมความรู้และฝึกอบรมคณะกรรมการกลุ่ม ตลอดทั้งได้มีการจัดให้มีนักประสานงานชุมชนชลประทานคอยเป็นผู้สนับสนุน และประสานการปฏิบัติงานกับคณะกรรมการกลุ่มอย่างใกล้ชิดจนทำให้สามารถบังคับใช้กฎระเบียบข้อบังคับกลุ่มได้ จึงทำให้เกษตรกรสมาชิกมีความพึงพอใจในการบังคับใช้กฎระเบียบข้อบังคับกลุ่มเพิ่มขึ้น

กฎระเบียบข้อบังคับกลุ่มในการใช้น้ำ ($\overline{X}$ = 1.35) ทั้งนี้เป็นเพราะกลุ่มบริหารการใช้น้ำได้เปิดโอกาสให้เกษตรกรสมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับกลุ่ม ซึ่งอาจเนื่องมาจากในทางปฏิบัติไม่สามารถควบคุมบังคับได้ทุกข้อ เพราะในสังคมของเกษตรกรสมาชิกยังมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

การปรับปรุงซ่อมแซมคูส่งน้ำจากโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว ($\overline{X}$ = 1.37) เป็นเพราะโครงการฯ ได้รับการสนับสนุนจากโครงการการจัดการน้ำในระดับไร่นาและโครงการพัฒนาชลประทานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในด้านงบประมาณเพื่อทำการปรับปรุงซ่อมแซมระบบส่งน้ำ และการกระจายน้ำ โดยมีแผนการปรับปรุงซ่อมแซมคูส่งน้ำที่ชำรุดเสียหายในเขตพื้นที่ดำเนินการของโครงการตามความต้องการ และข้อเสนอของเกษตรกรสมาชิก ซึ่งเริ่มดำเนินการตั้งแต่โครงการการจัดการน้ำในระดับไร่นา ระยะที่ 2 และต่อเนื่องมาจนในปัจจุบัน จนได้มีการปรับปรุงซ่อมแซมคูส่งน้ำให้สามารถส่งน้ำได้ดีขึ้นในบางส่วน

การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว ($\overline{X}$ = 1.39) ทั้งนี้เป็นเพราะโครงการฯ ได้จัดให้มีหน่วยงานส่งน้ำและบำรุงรักษา และเจ้าหน้าที่ระดับสนามตามเขตงานส่งน้ำต่าง ๆ ทุกเขตทุกพื้นที่ โดยเน้นให้เจ้าหน้าที่ออกติดตามการส่งน้ำอย่างสม่ำเสมอจนสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดสรรน้ำและการกระจายน้ำ และการบำรุงรักษาบูรณะซ่อมแซมคูส่งน้ำได้ในระดับหนึ่ง

ความสะดวกและความพอเพียงของปริมาณน้ำชลประทานที่ได้รับ ($\overline{X}$ = 1.35) ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวัฒน์ วิชาชัย (2539) พบว่าสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และระดับ C ใช้น้ำชลประทานสะดวก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุรัตน์ สงวนทรัพย์ (2532) พบว่าเกษตรกรอำเภอยางตลาด และอำเภอกมลาไสย โดยส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 46.7 เท่ากัน มีความสะดวกในการรับน้ำมาก ทั้งนี้เป็นเพราะโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาวได้กำหนดให้มีการรับน้ำแบบหมุนเวียนในระดับคลองซอย และในระดับคูส่งน้ำ ซึ่งทำให้การส่งน้ำได้สะดวก และทั่วถึงระหว่างเกษตรกรสมาชิกกลุ่มมากขึ้น

2) เกษตรกรสมาชิกมีความพึงพอใจในระดับน้อย จำนวน 3 เรื่อง ประกอบด้วย

การให้ความร่วมมือของเกษตรกรสมาชิกในการทำกิจกรรมกลุ่ม ($\overline{X}$ = 1.09) ทั้งนี้เป็นเพราะเกษตรกรสมาชิกกลุ่มยังไม่ให้ความร่วมมือเข้าร่วมกิจกรรม จึงทำให้เกษตรกรสมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีความพึงพอใจเพราะต้องการให้สมาชิกเข้ามีส่วนร่วมทุกคน

การให้บริการปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกรสมาชิก ($\overline{X}$ = 0.90) ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาเกี่ยวกับการได้รับประโยชน์ด้านการตลาดและธุรกิจ พบว่า เกษตรกรสมาชิกไม่ได้

รับประโยชน์ในเรื่องการได้รับบริการปัจจัยการผลิตราคาถูกจากกลุ่ม และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวัฒน์ วิชาชัย (2539) พบว่ากลุ่มบริหารการใช้น้ำยังมีเงินทุนน้อย จึงทำให้บางกลุ่มไม่สามารถจัดหาปุ๋ยมาบริการแก่สมาชิกได้อย่างเพียงพอตามความต้องการ

การให้บริการสินเชื่อเพื่อการผลิตแก่เกษตรกรสมาชิก ($\overline{X}$ = 0.90) ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาเกี่ยวกับการได้รับประโยชน์ด้านการตลาดและธุรกิจ พบว่า เกษตรกรสมาชิกไม่ได้รับประโยชน์ในเรื่องการได้รับสินเชื่อเพื่อการผลิตจากกลุ่มและสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุรัตน์ สงวนทรัพย์ (2532) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการกู้ยืมเงินเพื่อการเกษตรจากแหล่งหรือสถาบันการเงินที่ได้รับการรับรองจากรัฐบาล ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

อาจเป็นเพราะการดำเนินงานด้านการให้บริการปัจจัยการผลิตและสินเชื่อเพื่อการผลิตมีกลุ่มบริหารการใช้น้ำเพียงบางกลุ่มเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มยังขาดเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินงาน และคณะกรรมการกลุ่มยังขาดประสบการณ์ในการดำเนินงาน

ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรสมาชิก จำแนกตามระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานกลุ่มในเรื่องต่าง ๆ

ความพึงพอใจในเรื่อง	ระดับความพึงพอใจ						Mean	SD	ความหมาย
	มาก		น้อย		ไม่พึงพอใจ				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
การปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่ม	105	70.0	36	24.0	9	6.0	1.64	0.55	มาก
การจัดสรรแบ่งปันน้ำระหว่างเกษตรกรสมาชิก	99	66.0	39	26.0	12	8.0	1.58	0.61	มาก
การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับกลุ่มของเกษตรกรสมาชิก	92	61.3	47	31.3	11	7.3	1.54	0.62	มาก
การควบคุมบังคับใช้กฎระเบียบข้อบังคับกลุ่ม	84	56.0	43	28.7	23	15.3	1.41	0.68	มาก
กฎระเบียบข้อบังคับกลุ่มในการใช้น้ำ	82	54.7	39	26.0	29	19.3	1.35	0.74	มาก
การปรับปรุงซ่อมแซมคูส่งน้ำจากโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว	81	54.0	43	28.7	26	17.3	1.37	0.72	มาก
การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว	76	50.7	56	37.3	18	12.0	1.39	0.68	มาก
ความสะดวกและพอเพียงของปริมาณน้ำชลประทานที่ได้รับ	86	57.3	31	20.7	33	22.0	1.35	0.82	มาก
การให้ความร่วมมือของสมาชิกในการทำกิจกรรมกลุ่ม	52	34.7	60	40	38	25.3	1.09	0.67	น้อย
การให้บริการปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกรสมาชิก	43	28.7	49	32.7	58	38.7	0.90	0.81	น้อย
การให้บริการสินเชื่อเพื่อการผลิตแก่เกษตรกรสมาชิก	44	29.3	34	22.7	72	48.0	0.90	0.86	น้อย

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.34-2.00 จัดว่ามีความพึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.67-1.33 จัดว่ามีความพึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.00-0.66 จัดว่าไม่มีความพึงพอใจ

4.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรสมาชิกต่อกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

4.3.1 ปัญหาของเกษตรกรสมาชิกและปัญหาการดำเนินงานกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

4.3.1.1 ปัญหาของเกษตรกรสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรสมาชิกประสบปัญหาด้านนี้ในระดับต่าง ๆ แสดงไว้ในตารางที่ 4.8 ดังนี้

1) เกษตรกรสมาชิกมีปัญหาในระดับน้อย จำนวน 3 เรื่อง ประกอบด้วย

ปัญหาปริมาณน้ำที่ได้รับเพื่อใช้แปลงนาไม่เพียงพอ ($\overline{X}$ = 0.76) ทั้งนี้เป็นเพราะโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาวได้จัดส่งน้ำตามปริมาณและความต้องการของเกษตรกรสมาชิกผู้ใช้น้ำ

ปัญหาไม่ได้รับน้ำตามช่วงเวลาที่กำหนด ($\overline{X}$ = 0.71) ทั้งนี้เป็นเพราะโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาวได้จัดส่งน้ำตรงตามฤดูกาล ตามแผนการส่งน้ำที่กำหนดไว้ทุกฤดูกาลผลิตของทุกปี

ปัญหาความไม่สะดวกของการรับน้ำชลประทานเข้าแปลงนา ($\overline{X}$ = 0.67) ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวัฒน์ วิชาชัย (2539) พบว่า สมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C ร้อยละ 50.0 และร้อยละ 52.0 ใช้น้ำชลประทานสะดวก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุรัตน์ สงวนทรัพย์ (2532) พบว่า โดยภาพรวมในระดับการชลประทาน เกษตรกรร้อยละ 43.3 มีความสะดวกในการรับน้ำชลประทานมาก รองลงมาร้อยละ 31.9 มีความสะดวกปานกลาง และที่เหลือร้อยละ 24.8 มีความสะดวกน้อย แต่ผลการศึกษาขัดแย้งกับผลการศึกษาของ สมบูรณ์ เนื่องสมศรี (2531) พบว่าลักษณะปัญหาเกี่ยวกับน้ำและคลองชลประทานของเกษตรกรน้ำไหลไม่สะดวก หรือน้ำน้อย จำนวนร้อยละ 68.82 ทั้งนี้เป็นเพราะในการตั้งกลุ่มบริหารการใช้น้ำได้มีการอบรมความรู้เรื่องการใช้น้ำชลประทานให้แก่คณะกรรมการกลุ่มเพื่อเผยแพร่สู่เกษตรกรสมาชิกกลุ่ม ประกอบกับมีการส่งน้ำแบบหมุนเวียนในระดับคูส่งน้ำ และมีการบังคับใช้กฎระเบียบข้อบังคับกลุ่ม จึงทำให้ปัญหาความไม่สะดวกของน้ำชลประทานลดลง และเนื่องจากโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาวได้รับงบประมาณเพื่อทำการปรับปรุงซ่อมแซมระบบส่งน้ำและการกระจายน้ำในพื้นที่เป้าหมาย โดยเฉพาะการปรับปรุงซ่อมแซมคูส่งน้ำที่ชำรุดเสียหาย ประกอบกับมีการส่งน้ำแบบหมุนเวียนน้ำในระดับคลองซอย คลองแยกซอย และระดับคูส่งน้ำ มีเจ้าหน้าที่คอยติดตามการส่งน้ำ จึงทำให้ปัญหาในเรื่องปริมาณน้ำที่ได้รับไม่เพียงพอ ปัญหาไม่ได้รับน้ำตามช่วงเวลาที่กำหนด และปัญหาความไม่สะดวกของน้ำชลประทานที่ได้รับลดลง

2) เกษตรกรสมาชิกไม่มีปัญหา จำนวน 7 เรื่อง ประกอบด้วย

ปัญหาการลักขโมยน้ำของเกษตรกรสมาชิก ($\bar{X}$ = 0.65)

ปัญหาการปิดกั้นทางน้ำของเกษตรกรสมาชิก ($\bar{X}$ = 0.61) ผลการศึกษาขัดแย้งกับผลงานวิจัยของ สมบูรณ์ เนื่องสมศรี (2530) พบว่า ลักษณะปัญหาการขัดแย้งในแฉกส่งน้ำของเกษตรกร มีปัญหาการปิดกั้นทางน้ำ จำนวน 83 ราย ปัญหาการลักขโมยน้ำ 69 ราย และปัญหาเกษตรกรไม่ช่วยซ่อมแซมคูส่งน้ำ 54 ราย หรือร้อยละ 48.82, 40.59 และร้อยละ 31.76 ตามลำดับ

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรสมาชิกมีความรู้ความเข้าใจในการใช้น้ำมากขึ้น และได้มีการบังคับใช้กฎระเบียบข้อบังคับกลุ่ม โดยการลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืน ทำให้ไม่มีปัญหาการลักขโมยน้ำ และการปิดกั้นทางน้ำ

ปัญหาความไม่ทั่วถึงและยุติธรรมของการได้รับน้ำระหว่างเกษตรกรสมาชิก ($\bar{X}$ = 0.60) โดยผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวัฒน์ วิชาชัย (2539) พบว่า กลุ่มบริหารการใช้น้ำระดับ A ร้อยละ 41.4 มีการส่งน้ำให้สมาชิกทั่วถึงเป็นเพียงบางเวลา และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุรัตน์ สงวนทรัพย์ (2532) พบว่า ปัญหาที่เกษตรกรประสบ คือ น้ำชลประทานมีการจัดสรรและกระจายน้ำไม่ทั่วถึง

ทั้งนี้เป็นเพราะกลุ่มบริหารการใช้น้ำได้มีแผนการหมุนเวียนน้ำ โดยให้เกษตรกรสมาชิกแต่ละรายรับน้ำตามรอบเวร และมีการบังคับใช้กฎระเบียบการใช้น้ำ ประกอบทั้งได้มีการติดตามการส่งน้ำจากเจ้าหน้าที่ชลประทานทั้งในระดับคลองซอย และคลองแยกซอย จึงทำให้ปัญหาความทั่วถึงและยุติธรรมในการรับน้ำระหว่างเกษตรกรสมาชิกลดลง

ปัญหาการไม่ติดตามการส่งน้ำของเจ้าหน้าที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว ($\bar{X}$ = 0.61) ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวัฒน์ วิชาชัย (2539) พบว่า กลุ่มบริหารการใช้น้ำ ระดับ A และกลุ่มบริหารการใช้น้ำระดับ C ไม่มีปัญหาและมีปัญหาน้อย ในเรื่อง การไม่เข้าเยี่ยมกลุ่มของเจ้าหน้าที่ชลประทาน และสอดคล้องกับผลการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจ พบว่าเกษตรกรสมาชิกกลุ่มมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ชลประทานในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว ได้จัดให้มีเจ้าหน้าที่ คือ พนักงานส่งน้ำ เพื่อติดตามการส่งน้ำในระดับคลองซอย คลองแยกซอย และคูส่งน้ำในแต่ละเขตการส่งน้ำ พร้อมกับได้มีเจ้าหน้าที่คือหัวหน้าหน่วยส่งน้ำ คอยติดตามการส่งน้ำระหว่างเขตส่งน้ำต่าง ๆ

ปัญหาการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการรับน้ำของเกษตรกรสมาชิก

($\bar{X}$ = 0.59) ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจ พบว่าเกษตรกรสมาชิกมีความพึงพอใจในการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่มเกษตรกรสมาชิก การควบคุมบังคับใช้กฎระเบียบข้อบังคับกลุ่ม และกฎระเบียบข้อบังคับกลุ่มในการใช้น้ำในระดับมาก

ปัญหาการไม่ค่อยมีเวลาของเกษตรกรสมาชิกกลุ่มในการเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{X}$ = 0.51) ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มบริหารการใช้น้ำจะมีขึ้นในช่วงฤดูกาลผลิต และการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง จะใช้เวลาประมาณครึ่งวัน คือ ช่วงเช้าถึงเที่ยง จึงทำให้เกษตรกรสมาชิกไม่มีปัญหาด้านเวลา

ปัญหาการไม่ทราบข่าวการทำกิจกรรมของเกษตรกรสมาชิก ($\bar{X}$ = 0.45) ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ประสิทธิ์ ประคองศรี และ สมพงษ์ เอี่ยมวิริยาวัฒน์ (2525) ที่ได้ทำการศึกษาการใช้วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อในงานส่งเสริมการเกษตร พบว่า การรับฟังรายการเกษตร ประชากรส่วนมากรับฟังทุกวัน และสอดคล้องกับผลการศึกษา สมควร ฉ่ำพึ่ง (2531) ที่ทำการวิจัยเรื่องการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารประจำหมู่บ้านในประเทศไทย พ.ศ. 2531 โดยศึกษาจาก 497 หมู่บ้านใน 36 จังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานหอกระจายข่าวสารร้อยละ 53.7 มีการส่งกระจายเสียงสม่ำเสมอทุกวัน ทั้งนี้เป็นเพราะคณะกรรมการกลุ่มมีการเผยแพร่การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มบริหารการใช้น้ำหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน และนอกจากนั้นยังได้รับทราบข่าวจากเกษตรกรสมาชิกกลุ่มและเพื่อนบ้าน จึงทำให้เกษตรกรสมาชิกได้รับทราบข่าวการทำกิจกรรม

ปัญหาการมีแรงงานทางเกษตรในครัวเรือนน้อย ($\bar{X}$ = 0.40) ทั้งนี้เป็นเพราะการทำกิจกรรมกลุ่มบริหารการใช้น้ำในแต่ละกิจกรรมไม่ได้ทำต่อเนื่องติดต่อกันหลายวัน ซึ่งการเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละครั้งและแต่ละกิจกรรมจะใช้เวลาช่วงสั้น ๆ คือ ช่วงเช้าถึงเที่ยง และการเข้าร่วมแต่ละครั้งใช้แรงงานในครัวเรือนเพียงครัวเรือนละ 1 คน เท่านั้น จึงทำให้เกษตรกรสมาชิกไม่ค่อยมีปัญหาด้านแรงงานในการเข้าร่วมกิจกรรม

ตารางที่ 4.8 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรสมาชิก จำแนกตามระดับปัญหาของเกษตรกรสมาชิกในเรื่องต่าง ๆ

ปัญหา	ระดับปัญหา						Mean	S.D.	ความหมาย
	มาก		น้อย		ไม่มีปัญหา				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
ปัญหาของเกษตรกรสมาชิก									
ปริมาณน้ำที่ได้รับเพื่อใช้ในแปลงนาไม่เพียงพอ	44	29.3	26	17.3	80	53.3	0.76	0.88	น้อย
การไม่ได้รับน้ำตามช่วงเวลาที่กำหนด	40	26.7	26	17.3	84	56.0	0.71	0.86	น้อย
ความไม่สะดวกของการรับน้ำชลประทานเข้าแปลงนา	37	24.7	27	18.0	86	57.3	0.67	0.85	น้อย
การลักขโมยน้ำของเกษตรกรสมาชิก	33	22.0	32	21.3	85	56.7	0.65	0.82	ไม่มีปัญหา
การปิดกั้นทางน้ำของเกษตรกรสมาชิกกลุ่ม	35	23.3	21	14.0	94	62.7	0.61	0.84	ไม่มีปัญหา
ความไม่ทั่วถึงและยุติธรรมของการได้รับน้ำระหว่างเกษตรกรสมาชิก	33	22.0	24	16.0	93	62.0	0.60	0.83	ไม่มีปัญหา
การไม่ติดตามการส่งน้ำของเจ้าหน้าที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว	27	18.0	37	24.7	86	57.3	0.61	0.78	ไม่มีปัญหา
การไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการรับน้ำของเกษตรกรสมาชิก	25	16.7	38	25.3	87	58.0	0.59	0.76	ไม่มีปัญหา
การไม่ค่อยมีเวลาของเกษตรกรสมาชิกในการเข้าร่วมกิจกรรม	14	9.3	48	32.0	88	58.7	0.51	0.66	ไม่มีปัญหา
การไม่ทราบข่าวการทำกิจกรรมของเกษตรกรสมาชิกกลุ่ม	10	6.7	47	31.3	93	62.0	0.45	0.62	ไม่มีปัญหา
การมีแรงงานทางเกษตรในครัวเรือนน้อย	8	5.3	44	29.3	98	65.3	0.40	0.59	ไม่มีปัญหา

4.3.1.2 ปัญหาการดำเนินงานกลุ่ม

ผลการวิจัยเมื่อพิจารณาตามปัญหาการดำเนินงานกลุ่ม พบว่าสมาชิกกลุ่มไม่มีปัญหาในเรื่องต่าง ๆ แสดงไว้ในตารางที่ 4.9 ดังนี้

ปัญหาการไม่ให้คำแนะนำเรื่องการรับน้ำจากเจ้าหน้าที่ชลประทาน ($\bar{X}$ = 0.38) ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานกลุ่ม พบว่า เกษตรกรสมาชิกกลุ่มมีความพึงพอใจผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ชลประทานในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นไปตามข้อสันนิษฐานของ สุวัฒน์ วิชาชัย (2531) ที่กล่าวไว้ว่า การแก้ปัญหาเรื่องน้ำชลประทานในบางประเด็นต้องอาศัยผู้ชำนาญเฉพาะในการช่วยแก้ไขปัญหา ซึ่งเจ้าหน้าที่ชลประทานลำปาวอาจเป็นผู้ที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาโดยอาศัยความใกล้ชิดและความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ และกลุ่มรวมทั้งสมาชิกกลุ่มด้วย

ปัญหาคณะกรรมการขาดความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ = 0.40) ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของเกษตรกรสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่มพบว่าเกษตรกรสมาชิกมีความพึงพอใจผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวัฒน์ วิชาชัย (2530) พบว่า กลุ่มบริหารการใช้น้ำระดับ A และกลุ่มระดับ C ไม่มีปัญหาและมีปัญหาน้อยในเรื่องการไม่มีเวลาบริหารงานกลุ่มของกรรมการ

ปัญหาการดำเนินงานกลุ่มขาดความต่อเนื่อง ($\bar{X}$ = 0.29) ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มบริหารการใช้น้ำที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่กำลังมีการพัฒนาเพื่อเตรียมพัฒนาเป็นสหกรณ์ผู้ใช้น้ำ โดยการสนับสนุนของโครงการพัฒนาชลประทานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งอยู่ในช่วงของการเพิ่มความรู้ความสามารถให้คณะกรรมการกลุ่ม พร้อมกับสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มบริหารการใช้น้ำในด้านต่าง ๆ

ปัญหาการไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่มของเกษตรกรสมาชิก($\bar{X}$ = 0.06) ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุวัฒน์ วิชาชัย (2539) ที่พบว่า กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีปัญหาน้อยในการไม่ให้ความร่วมมือของสมาชิก ทั้งนี้เป็นเพราะโดยส่วนใหญ่เมื่อมีการทำกิจกรรมกลุ่ม ถ้าสมาชิกได้รับทราบข่าวก็จะเข้าร่วมกิจกรรม จากการสัมภาษณ์เกษตรกรสมาชิกที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติมระบุว่า ถ้าหากคณะกรรมการกลุ่ม หรือหัวหน้ากลุ่มได้แจ้งให้เข้าร่วมกิจกรรม เกษตรกรสมาชิกจะเข้าร่วมเกือบทุกคน เว้นแต่ผู้ที่ติดภารกิจส่วนตัวหรือไม่ข่าวทราบการทำกิจกรรม

ตารางที่ 4.9 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรสมาชิก จำแนกตามระดับปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มในเรื่องต่าง ๆ

ปัญหา	ระดับปัญหา						Mean	S.D.	ความหมาย
	มาก		น้อย		ไม่มีปัญหา				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่ม									
การไม่ให้คำแนะนำเรื่องการรับน้ำจากเจ้าหน้าที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว	14	9.3	29	19.3	107	71.3	0.38	0.65	ไม่มีปัญหา
คณะกรรมการขาดความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน	14	9.3	32	21.3	104	69.3	0.40	0.65	ไม่มีปัญหา
การดำเนินงานกลุ่มไม่มีความต่อเนื่อง	5	3.3	33	22.0	112	74.7	0.29	0.52	ไม่มีปัญหา
การไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่มของเกษตรกรสมาชิก	3	2.0	4	2.7	143	95.3	0.06	0.32	ไม่มีปัญหา

4.3.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรสมาชิกต่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

เกษตรกรสมาชิกได้ให้ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ต่อคณะกรรมการกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม และต่อหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ชลประทาน ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4.10 ดังนี้

4.3.2.1 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรสมาชิกต่อการดำเนินกิจกรรมกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

1) กิจกรรมด้านการกำหนดรักษากฎระเบียบข้อบังคับกลุ่ม เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 80.0 เสนอแนะให้มีการลงโทษ หรือปรับไหมผู้ที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบข้อบังคับกลุ่ม ร้อยละ 79.3 เสนอแนะให้มีการควบคุมบังคับใช้กฎระเบียบข้อบังคับกลุ่มอย่างเคร่งครัดและจริงจัง ร้อยละ 45.3 เสนอแนะให้มีกฎระเบียบข้อบังคับสำหรับควบคุมคณะกรรมการกลุ่ม และร้อยละ 42.6 เสนอแนะให้มีกฎระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการระบายน้ำออกจากแปลงนาของเกษตรกรสมาชิก

2) กิจกรรมด้านการจัดสรรน้ำและการกระจายน้ำ เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 72.6 เสนอแนะให้มีการรับน้ำแบบหมุนเวียน ร้อยละ 34.0 เสนอแนะให้มีการปรับเปลี่ยนรอบเวรการรับน้ำให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และร้อยละ 26.6 เสนอแนะให้เกษตรกรสมาชิกไม่รับน้ำมากเกินไป

3) กิจกรรมด้านการบำรุงรักษาบูรณะซ่อมแซมระบบส่งน้ำและการกระจายน้ำ เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 52.0 เสนอแนะให้มีการแจ้งข่าวการทำกิจกรรมขุดลอกล่วงหน้าก่อน 2-3 วัน โดยส่งจดหมายนัด หรือประกาศทางหอกระจายข่าว ร้อยละ 44.6 เสนอแนะให้เก็บเงินเพื่อเป็นกองทุนในการบูรณะซ่อมแซมคู-คลองส่งน้ำในภาวะฉุกเฉิน ร้อยละ 44.0 เสนอแนะให้มีการปรับปรุงคูส่งน้ำโดยการดาดคอนกรีต ร้อยละ 38.0 เสนอแนะให้เพิ่มความยาวของคูส่งน้ำ และร้อยละ 37.3 เสนอแนะให้สมาชิกเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมมากขึ้น

4) กิจกรรมด้านการพัฒนาและส่งเสริมการผลิต เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 53.3 เสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรที่ให้ผลตอบแทนสูงและตรงตามความต้องการของตลาด

5) กิจกรรมด้านการตลาดและธุรกิจ เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 52.6 เสนอแนะให้กลุ่มจัดหาปัจจัยการผลิตมาบริการแก่เกษตรกรสมาชิก ร้อยละ 41.3 เสนอแนะให้จัดหาตลาดจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร ร้อยละ 37.3 เสนอแนะให้จัดหาสินเชื่อเพื่อการผลิตมาบริการแก่เกษตรกรสมาชิก ร้อยละ 28.6 เสนอแนะให้มีการรวมกันจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร

4.3.2.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรสมาชิกต่อคณะกรรมการกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 65.3 เสนอแนะให้คณะกรรมการควบคุมบังคับใช้กฎระเบียบข้อบังคับที่กลุ่มกำหนดขึ้นอย่างเคร่งครัดและเข้มงวด ร้อยละ 44.6 เสนอแนะให้คณะกรรมการสอบถามปัญหาและความต้องการเรื่องการได้รับน้ำ ร้อยละ 25.3 เสนอแนะให้คณะกรรมการประสานงานในเรื่องปัจจัยการผลิตและจำหน่ายผลผลิตกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร้อยละ 52.0 เสนอแนะให้คณะกรรมการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และมีความยุติธรรม และร้อยละ 40.0 เสนอแนะให้มีค่าตอบแทนการปฏิบัติงานแก่คณะกรรมการ

4.3.2.3 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรสมาชิกกลุ่มต่อหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ชลประทานในการดำเนินงานกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 82.6 เสนอแนะให้เจ้าหน้าที่เข้าไปจัดประชุมและร่วมประชุมกลุ่ม ร้อยละ 85.0 เสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ดูแลและติดตามการส่งน้ำอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง ร้อยละ 68.0 เสนอแนะให้หากิจกรรมมาดำเนินอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 28.6 เสนอแนะให้แจ้งข้อมูลสถานการณ์การส่งน้ำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และเกษตรกรสมาชิกร้อยละ 68.0 เสนอแนะให้เจ้าหน้าที่เข้ามาช่วยเหลือการปฏิบัติงานแก่คณะกรรมการกลุ่มในการควบคุมบังคับใช้กฎระเบียบข้อบังคับ

ตารางที่ 4.10 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรสมาชิก จำแนกตามข้อเสนอแนะในเรื่องต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (n = 150)	ร้อยละ
1. ข้อเสนอแนะของเกษตรกรสมาชิกต่อการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม		
1.1 ด้านการกำหนดรักษากฎระเบียบข้อบังคับ		
ควรลงโทษหรือปรับไหมผู้ที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบข้อบังคับกลุ่ม	120	80.0
ควรมีการควบคุมบังคับใช้กฎระเบียบข้อบังคับกลุ่มอย่างเคร่งครัดและจริงจัง	119	79.3
ควรมีกฎระเบียบข้อบังคับไว้สำหรับควบคุมคณะกรรมการกลุ่ม	68	45.3
ควรมีกฎระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการระบายน้ำออกจากแปลงนาของเกษตรกรสมาชิกกลุ่ม	64	42.6
1.2 ด้านจัดสรรน้ำและการกระจายน้ำ		
ควรมีการรับน้ำแบบหมุนเวียน	109	72.6
ควรมีการปรับเปลี่ยนรอบเวรการรับน้ำให้เหมาะสมยิ่งขึ้น	51	34.0
เกษตรกรสมาชิกกลุ่มไม่ควรรับน้ำมากเกินไป	40	26.6
1.3 ด้านการบำรุงรักษาบูรณะซ่อมแซมระบบส่งน้ำและการกระจายน้ำ		
ควรแจ้งข่าวการทำกิจกรรมขุดลอกล่วงหน้าก่อน 2-3 วัน	78	52.0
ควรเก็บเงินกองทุนในการซ่อมแซมคู-คลองส่งน้ำในกรณีฉุกเฉิน	67	44.6
ควรมีการปรับปรุงคูส่งน้ำโดยคาดคอนกรีต	66	44.0
ควรเพิ่มความยาวของคูส่งน้ำ	57	38
สมาชิกควรเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมมากขึ้น	56	37.3
1.4 ด้านพัฒนาและส่งเสริมผลิต		
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตทางการเกษตรที่ให้ผลตอบแทนสูง และตรงตามความต้องการของตลาด	80	53.3

ตารางที่ 4.10 จำนวนร้อยละของสมาชิก จำแนกตามข้อเสนอแนะในเรื่องต่าง ๆ (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (n = 150)	ร้อยละ
1.5 ด้านการตลาดและธุรกิจ		
ควรจัดหาปัจจัยการผลิตมาบริการแก่เกษตรกรสมาชิกกลุ่ม	79	52.6
ควรจัดหาตลาดจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร	62	41.3
ควรจัดหาสินเชื่อเพื่อการผลิตมาบริการแก่เกษตรกรสมาชิกกลุ่ม	56	37.3
ควรให้มีการรวมกันจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร	43	28.6
2. ข้อเสนอแนะของเกษตรกรสมาชิกกลุ่มต่อคณะกรรมการกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มบริหารการใช้น้ำ		
ควรให้คณะกรรมการกลุ่มควบคุมบังคับใช้กฎระเบียบข้อบังคับที่กลุ่มกำหนดขึ้นอย่างเคร่งครัดและเข้มงวด	98	65.3
ควรประสานงานเรื่องปัจจัยการผลิตและจำหน่ายผลผลิต	38	25.3
คณะกรรมการปฏิบัติงานสม่ำเสมอและมีความยุติธรรม	78	52.0
ควรให้มีค่าตอบแทนการปฏิบัติงานแก่คณะกรรมการ	60	40.0
3. ข้อเสนอแนะของเกษตรกรสมาชิกกลุ่มต่อหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ชลประทานในการดำเนินงานกลุ่มบริการการใช้น้ำ		
ควรให้เจ้าหน้าที่เข้าไปจัดประชุม และร่วมประชุมกลุ่ม	124	82.6
ควรให้เจ้าหน้าที่ดูแลและติดตามการส่งน้ำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง	128	85.0
ควรให้เจ้าหน้าที่เข้ามาช่วยเหลือการปฏิบัติงานแก่คณะกรรมการกลุ่ม	102	68.0
ควรแจ้งข้อมูลสถานการณ์การส่งน้ำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง	42	28.6

4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมของกลุ่มบริหารการใช้น้ำกับปัจจัยเกี่ยวกับเกษตรกรสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

ผลการวิจัยในส่วนนี้เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมกลุ่มบริหารการใช้น้ำ ซึ่งประกอบด้วย ด้านการจัดสรรน้ำและการกระจายน้ำ และด้านการบำรุงรักษาบูรณะซ่อมแซมระบบส่งน้ำและการกระจายน้ำ กับปัจจัยของเกษตรกรสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำ 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านลักษณะพื้นฐานบางประการทางสังคม ได้แก่ อายุการเป็นสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำ ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการตั้งกลุ่ม และความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองในกลุ่ม 2) ด้านลักษณะพื้นฐานบางประการทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ขนาดเนื้อที่ถือครองในเขตชลประทาน การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ทำการเกษตรในเขตชลประทานในฤดูแล้ง และรายได้จากภาคเกษตรที่คิดเป็นเงินสดต่อปี 3) ด้านสภาพทางกายภาพของพื้นที่รับน้ำ ได้แก่ ตำแหน่งพื้นที่รับน้ำในคูส่งน้ำ ลักษณะของพื้นที่รับน้ำ สภาพคูส่งน้ำเข้าแปลงนา และวิธีการรับน้ำ 4) ด้านการได้รับการส่งเสริมและการสื่อสาร ได้แก่ จำนวนครั้งในการได้รับคำแนะนำเรื่องการส่งน้ำและการซ่อมแซมคูส่งน้ำจากเจ้าหน้าที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาวต่อปี และโอกาสในการได้รับการอบรมและทัศนศึกษาดูงานเกี่ยวกับกลุ่ม 5) ความพึงพอใจผลการดำเนินงานกลุ่ม และ 6) ด้านปัญหาของเกษตรกรสมาชิก และปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่ม ได้แก่ (1) ปัญหาของเกษตรกรสมาชิกในเรื่อง ปริมาณน้ำที่ได้รับเพื่อใช้ในแปลงนาไม่เพียงพอ การไม่ได้รับน้ำตามช่วงเวลาที่กำหนด และการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการรับน้ำของเกษตรกรสมาชิก (2) ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มในเรื่อง คณะกรรมการกลุ่มขาดความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน และมีการดำเนินงานไม่มีความต่อเนื่อง ผลการศึกษาการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Spearman's Rho) มีรายละเอียดดังนี้

4.4.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมของกลุ่มบริหารการใช้น้ำในด้านการจัดสรรน้ำและการกระจายน้ำกับปัจจัยเกี่ยวกับเกษตรกรสมาชิก

การเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการจัดสรรน้ำและการกระจายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำมีความสัมพันธ์กับปัจจัยเกี่ยวกับเกษตรกรสมาชิกกลุ่ม 5 เรื่อง จากทั้งหมด 18 เรื่อง ซึ่งการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 4.10 ดังนี้

4.4.1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการจัดสรรน้ำและการกระจายของกลุ่มบริหารการใช้น้ำกับปัจจัยด้านลักษณะพื้นฐานบางประการทางสังคมของเกษตรกรสมาชิก

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองในกลุ่มของเกษตรกรสมาชิก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการจัดสรรน้ำและการจายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ($P < 0.1$) และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Spearman' s Rho = 0.387) แสดงว่าเกษตรกรสมาชิกที่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองเกี่ยวกับการได้รับน้ำและการใช้น้ำจะเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการจัดสรรน้ำและการกระจายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

ส่วนลักษณะพื้นฐานบางประการทางด้านสังคมของเกษตรกรสมาชิกด้านอื่น ได้แก่ อายุ การเป็นสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำ และความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการตั้งกลุ่ม ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการจัดสรรน้ำและการกระจายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

4.4.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการจัดสรรน้ำและการกระจายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำกับปัจจัยด้านลักษณะพื้นฐานบางประการทางเศรษฐกิจของเกษตรกรสมาชิก

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ขนาดเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรในเขตชลประทาน การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ทำการเกษตรในเขตชลประทานในฤดูแล้ง และรายได้จากภาคเกษตรที่คิดเป็นเงินสดต่อปีของเกษตรกรสมาชิก ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการจัดสรรน้ำและการกระจายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

4.4.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการจัดสรรน้ำและการกระจายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำกับปัจจัยด้านสภาพทางกายภาพของพื้นที่รับน้ำของเกษตรกรสมาชิก

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ตำแหน่งพื้นที่รับน้ำในคูส่งน้ำ ลักษณะของพื้นที่รับน้ำ สภาพคูส่งน้ำเข้าแปลงนา และวิธีการรับน้ำของเกษตรกรสมาชิก ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการจัดสรรน้ำและการกระจายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

4.4.1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการจัดสรรน้ำและการกระจายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำกับปัจจัยด้านการได้รับการส่งเสริมและการสื่อสารของเกษตรกรสมาชิก

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า จำนวนครั้งในการได้รับคำแนะนำเรื่องการส่งน้ำและการซ่อมแซมคูส่งน้ำจากเจ้าหน้าที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาวต่อปีของเกษตรกรสมาชิก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการจัดสรรน้ำและการกระจายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ($P < .01$) และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Spearman' s Rho = 0.271) และโอกาสในการได้รับการอบรมและทัศนศึกษาดูงานเกี่ยวกับกลุ่มของเกษตรกรสมาชิกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการจัดสรรน้ำและการกระจายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 99 % ($P < 0.1$) และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Spearman' s Rho = 0.232) ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สโรชรัตน์ คีรีรัตน์ (2531) พบว่า การได้รับข่าวสารการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีความสัมพันธ์กับการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศุภชัย นิมมานเหมินท์ (2532) พบว่า ความถี่ของการได้รับข่าวสารมีความสัมพันธ์ต่อความร่วมมือของสมาชิกกลุ่มชลประทานราษฎร์ในการจัดการน้ำชลประทานให้เกิดประสิทธิภาพ

4.4.1.5 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการจัดสรรน้ำและการกระจายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำกับปัจจัยด้านความพึงพอใจผลการดำเนินงานกลุ่มของเกษตรกรสมาชิก

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ความพึงพอใจของเกษตรกรสมาชิกต่อผลการดำเนินงานกลุ่มบริหารการใช้น้ำ ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการจัดสรรน้ำและการกระจายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

4.4.1.6 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการจัดสรรน้ำและการกระจายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำกับปัจจัยด้านปัญหาของเกษตรกรสมาชิกกลุ่มและปัญหาการดำเนินงานกลุ่ม

1) ปัจจัยด้านปัญหาของเกษตรกรสมาชิก

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ปัญหาปริมาณน้ำที่ได้รับเพื่อใช้ในแปลงนาไม่เพียงพอของเกษตรกรสมาชิกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการจัดสรรน้ำและการกระจายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 99 % ($P > .01$) และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Speaman's Rho = 0.214) และปัญหา

ของการไม่ได้รับน้ำตามช่วงเวลาที่กำหนดของเกษตรกรสมาชิกพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการจัดสรรน้ำและการกระจายของกลุ่มบริหารการใช้น้ำน้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 99% (P <.01) และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Speaman's Rho = 0.213)

ส่วนปัญหาการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการรับน้ำของเกษตรกรสมาชิก ผลการวิคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการจัดสรรน้ำและการกระจายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

2) ปัจจัยด้านปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่ม

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ปัญหาการดำเนินงานกลุ่มไม่มีความต่อเนื่องของเกษตรกรสมาชิก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการจัดสรรน้ำและการกระจายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (P < .05) และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Spearman's Rho = 0.179)

ส่วนปัญหาที่คณะกรรมการขาดความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการจัดสรรน้ำและการกระจายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

ตารางที่ 4.11 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมของกลุ่มบริหารการใช้น้ำในด้านการจัดสรรน้ำและการกระจายน้ำกับปัจจัยเกี่ยวกับเกษตรกรสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

ปัจจัยเกี่ยวกับเกษตรกรสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำ	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Spearman's Rho (n=150)
1) ลักษณะพื้นฐานบางประการทางสังคม	
(1) อายุการเป็นสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำ	0.087
(2) ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการตั้งกลุ่ม	0.026
(3) ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองในกลุ่ม	0.387**
2) ลักษณะพื้นฐานบางประการทางเศรษฐกิจ	
(1) ขนาดเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรในเขตชลประทาน	0.006
(2) การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ทำการเกษตรในเขตชลประทานในฤดูแล้ง	0.143
(3) รายได้จากภาคเกษตรที่คิดเป็นเงินสดต่อปี	0.131

ตารางที่ 4.11 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมของกลุ่มบริหารการใช้น้ำในด้านการจัดสรรน้ำและการกระจายน้ำกับปัจจัยเกี่ยวกับเกษตรกรสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำ (ต่อ)

ปัจจัยเกี่ยวกับเกษตรกรสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำ	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Spearman's Rho (n=150)
3) สภาพทางกายภาพของพื้นที่รับน้ำ	
(1) ตำแหน่งพื้นที่รับน้ำในคูส่งน้ำ	- 0.026
(2) ลักษณะของพื้นที่รับน้ำ	- 0.074
(3) สภาพคูส่งน้ำเข้าแปลงนา	- 0.034
(4) วิธีการรับน้ำ	- 0.127
4) การได้รับการส่งเสริมและการสื่อสาร	
(1) จำนวนครั้งในการได้รับคำแนะนำเรื่องการส่งน้ำและซ่อมแซมคูส่งน้ำจากเจ้าหน้าที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาวต่อปี	0.271**
(2) โอกาสในการได้รับการอบรมและทัศนศึกษาดูงานเกี่ยวกับกลุ่ม	0.232**
5) ความพึงพอใจผลการดำเนินงานกลุ่ม	0.051
6) ปัญหาของเกษตรกรสมาชิกและปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ	
(1) ปัญหาของเกษตรกรสมาชิก	
ปัญหาปริมาณน้ำที่ได้รับเพื่อใช้ในแปลงนาไม่เพียงพอ	0.214**
ปัญหาของการไม่ได้รับน้ำตามช่วงเวลาที่กำหนด	0.213**
ปัญหาการไม่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการรับน้ำของเกษตรกรสมาชิก	0.079
(2) ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่ม	
ปัญหาคณะกรรมการขาดความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน	0.105
ปัญหาการดำเนินงานกลุ่มไม่มีความต่อเนื่อง	0.179*

หมายเหตุ * มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมของกลุ่มบริหารการใช้น้ำในด้านการบำรุงรักษาบูรณะซ่อมแซมระบบส่งน้ำและการกระจายน้ำกับปัจจัยเกี่ยวกับเกษตรกรสมาชิก

การเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการบำรุงรักษาบูรณะซ่อมแซมระบบส่งน้ำและการกระจายน้ำมีความสัมพันธ์กับปัจจัยเกี่ยวกับเกษตรกรสมาชิกกลุ่ม 3 เรื่อง จากทั้งหมด 18 เรื่อง ซึ่งการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 4.11 ดังนี้

4.4.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการบำรุงรักษาบูรณะซ่อมแซมระบบส่งน้ำการระบายของกลุ่มบริหารการใช้น้ำกับปัจจัยด้านลักษณะพื้นฐานบางประการทางสังคมของเกษตรกรสมาชิก

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า อายุการเป็นสมาชิกกลุ่ม ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการตั้งกลุ่ม และความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองในกลุ่มของเกษตรกรสมาชิก ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการบำรุงรักษาบูรณะซ่อมแซมระบบส่งน้ำและการกระจายจัดสรรน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

4.4.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการบำรุงรักษาบูรณะซ่อมแซมระบบส่งน้ำและการกระจายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำกับปัจจัยด้านลักษณะพื้นฐานบางประการทางเศรษฐกิจของเกษตรกรสมาชิก

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ขนาดเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรในเขตชลประทาน การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ทำการเกษตรในเขตชลประทานในฤดูแล้ง และรายได้จากภาคเกษตรที่คิดเป็นเงินสดต่อปีของเกษตรกรสมาชิก ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการบำรุงรักษาบูรณะซ่อมแซมระบบส่งน้ำและการกระจายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

4.4.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการบำรุงรักษาบูรณะและซ่อมแซมระบบส่งน้ำและการกระจายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำกับปัจจัยด้านสภาพทางกายภาพของพื้นที่รับน้ำของเกษตรกรสมาชิก

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ลักษณะของพื้นที่รับน้ำของเกษตรกรสมาชิก มีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ($p < .05$) และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Spearman's Rho = 0.174) กับการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการบำรุงรักษาบูรณะซ่อมแซมระบบส่งน้ำและการกระจายน้ำ และวิธีการรับน้ำของเกษตรกรสมาชิกมีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ($P < .05$) และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Spearman's Rho = 0.196) กับการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการบำรุงรักษาบูรณะซ่อมแซมระบบส่งน้ำและการกระจายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ หมายความว่า ถ้า

เกษตรกรสมาชิกรับน้ำผ่านแปลงอื่นซึ่งได้รับน้ำไม่สะดวกจะเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านนี้ เนื่องจากต้องการได้รับน้ำดีขึ้น หมายความว่าถ้าเกษตรกรสมาชิกมีปัญหาเกี่ยวกับลักษณะของพื้นที่รับน้ำและมีวิธีการรับน้ำแบบหมุนเวียนซึ่งจะทำให้ไม่ได้รับน้ำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จะเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมในด้านนี้ ซึ่งผลการศึกษาขัดแย้งกับผลการศึกษาของ บุญช่วย บุญมี (2535) ที่ทำการวิจัย เรื่อง ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการดำเนินงานและบำรุงรักษาระบบชลประทานในไร่นา : กรณีศึกษาโครงการพัฒนาการเกษตรชลประทานหนองหวาย (ฝั่งซ้าย) จังหวัดขอนแก่น พบว่า ถ้าเกษตรกรมีพื้นที่รับน้ำดีและพอใช้ในฤดูแล้งมากขึ้นจะทำให้มีความร่วมมือในการบำรุงรักษาดีขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเนื้อที่การรับน้ำของเกษตรกรสมาชิกในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว ทางพื้นเป็นพื้นที่ดำ ทำให้การรับน้ำสะดวก ซึ่งถ้าไม่เข้าร่วมกิจกรรมก็จะไม่มีผลต่อการได้รับ

ส่วนปัจจัยสภาพทางกายภาพของพื้นที่รับน้ำของเกษตรกรสมาชิกด้านอื่น ได้แก่ ตำแหน่งพื้นที่รับน้ำ และสภาพคูส่งน้ำเข้าแปลงนาของเกษตรกรสมาชิกไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการบำรุงรักษาบูรณะซ่อมแซมระบบส่งน้ำและการกระจายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

4.4.2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการบำรุงรักษาบูรณะซ่อมแซมระบบส่งน้ำและการกระจายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำกับปัจจัยด้านการได้รับการส่งเสริมและการสื่อสารของเกษตรกรสมาชิก

ผลการวิเคราะห์พบว่า จำนวนครั้งในการได้รับคำแนะนำเรื่องการส่งน้ำและการซ่อมแซมคูส่งน้ำจากเจ้าหน้าที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว และโอกาสในการได้รับการอบรมและทัศนศึกษาดูงานเกี่ยวกับกลุ่มของเกษตรกรสมาชิก ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการบำรุงรักษาบูรณะซ่อมแซมระบบส่งน้ำและการกระจายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

4.4.2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการบำรุงรักษาและซ่อมแซมระบบส่งน้ำและการกระจายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำกับปัจจัยด้านความพึงพอใจการดำเนินงานกลุ่ม

ผลการวิเคราะห์พบว่า ความพึงพอใจของเกษตรกรสมาชิกต่อผลการดำเนินงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการบำรุงรักษาบูรณะซ่อมแซมระบบส่งน้ำและการกระจายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 90% ($P < .01$) และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Spearman's Rho = 0.179)

4.4.2.6 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการบำรุงรักษาบูรณะและซ่อมแซมระบบส่งน้ำและการกระจายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำกับปัจจัยด้านปัญหาของเกษตรกรสมาชิกและปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงาน

1) ปัจจัยด้านปัญหาของเกษตรกรสมาชิก

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า ปัญหาปริมาณน้ำที่ได้รับเมื่อใช้ในแปลงนาไม่เพียงพอ ปัญหาของการไม่ได้รับน้ำตามช่วงเวลาที่กำหนด และปัญหาการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการรับน้ำของเกษตรกรสมาชิก ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการบำรุงรักษาบูรณะซ่อมแซมระบบส่งน้ำและการกระจายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

2) ปัจจัยด้านปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่ม

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ปัญหาคณะกรรมการขาดความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน และปัญหาการดำเนินงานกลุ่มไม่มีความต่อเนื่องของเกษตรกรสมาชิก ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการบำรุงรักษาบูรณะซ่อมแซมระบบส่งน้ำและการกระจายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

ตารางที่ 4.12 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมของกลุ่มบริหารการใช้น้ำในด้านการบำรุงรักษาบูรณะซ่อมแซมระบบส่งน้ำและการกระจายน้ำกับปัจจัยเกี่ยวกับเกษตรกรสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

ปัจจัยเกี่ยวกับผู้ใช้น้ำ	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Spearman's Rho (n = 150)
1) ลักษณะพื้นฐานบางประการทางสังคม	
(1) อายุการเป็นสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำ	0.077
(2) ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการตั้งกลุ่ม	0.133
(3) ความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองในกลุ่ม	0.143**
2) ลักษณะพื้นฐานบางประการทางเศรษฐกิจ	
(1) ขนาดเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรในเขตชลประทาน	0.003
(2) การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ทำการเกษตรในเขตชลประทานในฤดูแล้ง	0.049
(3) รายได้จากภาคเกษตรที่คิดเป็นเงินสดต่อปี	0.086

ตารางที่ 4.12 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมของกลุ่มบริหารการใช้น้ำในด้านการบำรุงรักษาบูรณะซ่อมแซมระบบส่งน้ำและการกระจายน้ำกับปัจจัยเกี่ยวกับเกษตรกรสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำ (ต่อ)

ปัจจัยเกี่ยวกับผู้ใช้น้ำ	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Spearman's Rho (n = 150)
3) สภาพทางกายภาพของพื้นที่รับน้ำ	
(1) ตำแหน่งพื้นที่รับน้ำในคูส่งน้ำ	- 0.113
(2) ลักษณะของพื้นที่รับน้ำ	- 0.174*
(3) สภาพคูส่งน้ำเข้าแปลงนา	0.015
(4) วิธีการรับน้ำ	- 0.196 *
4) การได้รับการส่งเสริมและการสื่อสาร	
(1) จำนวนครั้งในการได้รับคำแนะนำเรื่องการส่งน้ำและซ่อมแซมคูส่งน้ำจากเจ้าหน้าที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำน้ำต่อปี	0.078
(2) โอกาสในการเข้ารับการอบรมและทัศนศึกษาดูงานเกี่ยวกับกลุ่ม	0.117
4) ความพึงพอใจผลการดำเนินงานกลุ่ม	0.179*
5) ปัญหาของเกษตรกรสมาชิกและปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่ม	
(1) ปัญหาของเกษตรกรสมาชิก	
ปัญหาปริมาณน้ำที่ได้รับเพื่อใช้ในแปลงนาไม่เพียงพอ	0.031
ปัญหาของการไม่ได้รับน้ำตามช่วงเวลาที่กำหนด	0.005
ปัญหาการไม่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการรับน้ำของเกษตรกรสมาชิก	0.108
(2) ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่ม	
ปัญหาคณะกรรมการขาดความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน	0.039
ปัญหาการดำเนินงานกลุ่มไม่มีความต่อเนื่อง	0.062

หมายเหตุ * มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.5 การทดสอบสมมติฐาน

เมื่อทดสอบสมมติฐานโดยนำปัจจัยในแต่ละด้านและในแต่ละเรื่องย่อย ๆ มาหาความสัมพันธ์กับการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านต่างๆ อันนำมาซึ่งการปฏิเสธสมมติฐาน ดังนี้

1. ปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 1 เนื่องจากมีเพียงบางเรื่องในด้านลักษณะพื้นฐานบางประการทางสังคม ด้านลักษณะพื้นฐานบางประการทางเศรษฐกิจ ด้านสภาพทางกายภาพของพื้นที่รับน้ำ การได้รับการส่งเสริมและการสื่อสาร ความพึงพอใจผลการดำเนินงานกลุ่ม และปัญหาของสมาชิกและปัญหาการดำเนินงานกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กับการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการจัดสรรน้ำและการกระจายน้ำ ดังแสดงในตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 แสดงสรุปผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1

ปัจจัยเกี่ยวกับผู้ใช้น้ำ	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Spearman's Rho (n=150)
1) ลักษณะพื้นฐานบางประการทางสังคม	
ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองในกลุ่ม	0.387**
2) การได้รับการส่งเสริมและการสื่อสาร	
จำนวนครั้งในการได้รับคำแนะนำเรื่องการส่งน้ำและการซ่อมแซมคูส่งน้ำจากเจ้าหน้าที่ชลประทานต่อปี	0.271**
โอกาสในการเข้ารับการอบรมและทัศนศึกษา	0.232**
3) ปัญหาของสมาชิกและปัญหาการดำเนินงานกลุ่ม	
ปัญหาของสมาชิก	
ปัญหาปริมาณน้ำที่ได้รับเพื่อใช้ในแปลงนาไม่เพียงพอ	0.214**
ปัญหาไม่ได้รับน้ำตามช่วงเวลาที่กำหนด	0.213*
ปัญหาการดำเนินงานกลุ่มไม่มีความต่อเนื่อง	0.179*

หมายเหตุ * มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 2 เนื่องจากมีเพียงบางเรื่องในด้านลักษณะพื้นฐานบางประการทางสังคม ด้านลักษณะพื้นฐานบางประการทางเศรษฐกิจ ด้านสภาพทางกายภาพของพื้นที่รับน้ำ การได้รับการส่งเสริมและการสื่อสาร ความพึงพอใจผลการดำเนินงานกลุ่ม และปัญหาของสมาชิกและปัญหาการดำเนินงานกลุ่ม ที่มีความสัมพันธ์กับการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการบำรุงรักษาบูรณะซ่อมแซมระบบส่งน้ำและการกระจายน้ำ ดังแสดงในตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการบำรุงรักษาบูรณะซ่อมแซมระบบส่งน้ำและการกระจายน้ำ กับปัจจัยเกี่ยวกับผู้ใช้น้ำ

ปัจจัยเกี่ยวกับผู้ใช้น้ำ	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Spearman's Rho (n=150)
1) สภาพทางกายภาพของพื้นที่รับน้ำ	
ลักษณะของพื้นที่รับน้ำ	-0.174*
วิธีการรับน้ำ	-0.196*
2) ความพึงพอใจผลการดำเนินงานกลุ่ม	0.179*

หมายเหตุ * มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05